

***ПРЕДЛОГ УСТАВА
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ –
ПЕЊКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ***

У ИМЕ СВЕТЕ, ЈЕДНОСУШНЕ, ЖИВОТВОРНЕ И НЕРАЗДЕЉИВЕ ТРОЈИЦЕ

Црква Божја је Заједница људи и творевине са Богом Оцем у Христу Исусу, Сину Божјем, Који је њена Глава и Ипостас силом и дејством Светога Духа (II Кор. 13,13).

Црква Божја је Једна, Света, Саборна (Католичанска) и Апостолска и постоји у историји као литургијска заједница једног места, возглављена једним епископом, то јест као епископија (Свети Игнатије Антиохијски).

Без литургијског сабрања презвитерâ, ђаконâ и народа са једним епископом као предстојатељем не постоји Црква.

Црква која се не сабира у Литургију не назива се Црквом (исти).

Истовремено, Литургија, односно Црква, јесте присуство и преукус будућег Царства Божјег у историји и једино место спасења свега створенога (свети Кипријан Картагински: „Ван Цркве нема спасења”), као и залог и првина историјског живљења и постојања творевине (свети Максим Исповедник).

Као таква, Црква представља Заједницу која превазилази природне, националне, културне и друштвене разлике, а у Христу нема више Јудејина ни Јелина, нема више роба ни слободнога, нема више мушкога ни женскога, јер су сви један (човек) у Христу Исусу (Гал. 3, 28).

Будући да је литургијско сабрање верних безусловни услов – *conditio sine qua non* – за постојање Цркве, она се јавља као многе Цркве, то јест као многе литургијске заједнице, не престајући да буде Једна Црква.

Једна Црква Божја је организована територијално, као многе конкретне епископије. Сви верни једне епископије, без обзира на народност, држављанство или расу, канонски су под јурисдикцијом месног епископа дотичне епископије.

Ради потврђивања и очувања јединства, Црква Божја је од најранијих времена организована како на помесном (обласном) плану,

где неколико најближих Цркава кроз помесни сабор епископâ као предстојатеља литургијских заједница показује и чува јединство Цркве, тако и у васељенској равни кроз васељенске саборе.

Ради сведочења свог јединства, Црква Христова је организована на месном или епархијском, на помесном и на васељенском плану.

Основ и праобразац црквене организације јесте Литургија, литургијско искуство и структура каква се чува у Православној Католичанској (Саборној) Цркви, изражена у канонима светих Апостола, помесних и васељенских сабора.

Православна Црква је данас организована као многе помесне Цркве на основу светих канона, а свака помесна Црква је Једна, Света, Католичанска и Апостолска Црква која уједињује више месних Цркава, то јест епископијâ једне шире области.

Помесне Цркве изражавају своје међусобно јединство, које је основ постојања сваке помесне Цркве, кроз једну веру и једно учење, кроз једну Литургију, као и кроз црквене саборе.

Стога, оснажени јеванђелском вером Христовом, која је и "ново законодавство";

сведочећи да је "Првообразац и Почетак божанског живљења Христос", а Црква - Тело Његово, Дом Очев и заједница Духа Светога, сагласно саборном устројству и поретку Једне, Свете, Саборне и Апостолске Цркве која је "икона и обличје Божје" у свету и историји, од апостолских времена до данас и од данас до краја века;

полазећи од чињенице да је хришћанска Црква на простору данашње канонске јурисдикције Српске Православне Цркве / Пећке Патријаршије присутна од апостолских времена у непрекинутом континуитету до данас и да је организована, сходно 34. апостолском правилу, кроз историјско православно и црквено устројство од оснивања Архиепископије жичке (1219), потоње Пећке Патријаршије (1349), обновљене први пут 1557. и други пут 1922. године;

са циљем да се не повреди и не изгуби "слобода коју нам је Својом крвљу дао Господ наш Исус Христос, Ослободилац свију људи", и да се у живот Цркве, сходно 8. канону трећег васељенског сабора, не би "подвукла гордост светске власти";

чувајући "јединство вере и заједницу Светога Духа", то јест

литургијско-канонски поредак и саборно јединство Помесне и Васељенске Цркве Божје Православне;

држећи се божанског Откривења, израженог у Светом Писму и Светом Предању, у догматима и одлукама светих васељенских сабора, и исповедајући истинску веру православну:

Верујем у једнога Бога Оца, Сведржитеља, Творца неба и земље и свега видљивог и невидљивог;

И у једнога Господа Исуса Христа, Сина Божјег, Јединородног, од Оца рођеног пре свих векова; Светлост од Светлости, Бога истинитог од Бога истинитог; рођеног, а не створеног, једносуштног Оцу, кроз Кога је све постало;

Који је ради нас људи и ради нашега спасења сишао с небеса, и оваплотио се од Духа Светога и Марије Дјеве, и постао човек;

И Који је распет за нас у време Понтија Пилата, и страдао и био погребен;

И Који је васкрсао у трећи дан, по Писму;

И Који се вазнео на небеса и седи са десне стране Оца;

И Који ће опет доћи са славом да суди живима и мртвима, и Његовом царству неће бити краја;

И у Духа Светога, Господа, Животворнога, Који од Оца исходи, Који се са Оцем и Сином заједно поштује и заједно слави, Који је говорио кроз пророке;

У једну, свету, саборну и апостолску Цркву; Исповедам једно крштење за опроштење грехова; Чекам васкрсење мртвих И живот будућега века. Амин!

старајући се, на крају, да у Цркви све буде "благообразно и по поретку", како су нам од Христа Духом Светим предали свети Апостоли и свети Оци,

Свети Архијерејски Сабор
Српске Православне Цркве / Пећке Патријаршије
на седници од _____ године усвојио је и свечано прогласио

УСТАВ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ - ПЕЋКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

І ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

Најсветија Српска Православна Црква - Пећка Патријаршија, имајући за своју Главу Господа нашега Исуса Христа, и као саборни Богочовечански организам и као помесна Православна Црква, у органској је заједници Једне, Свете, Саборне и Апостолске Цркве.

Српска Православна Црква - Пећка Патријаршија је аутокефална, јединствена и недељива. Сведочи и проповеда Еванђеље Христово, изграђује Тајну Цркве у свету (*Дидахи*), јавно исповеда своје учење, слободно и јавно врши своје богослужење, самостално уређује свој живот и чува канонски поредак.

Српска Православна Црква - Пећка Патријаршија се налази у литургијском, догматском и канонском јединству са свим осталим помесним Православним Црквама у васељени, држећи као и оне непромењиво Свете Догмате, Свето Предање и Свештене Апостолске и Саборске каноне.

Члан 2

Српска Православна Црква - Пећка Патријаршија има достојанство Патријаршије и управља се на основу:

- а) Светог Писма и Светог Предања;
- б) правила Васељенских сабора и од њих признатих правила Светих Апостола, Помесних сабора и Светих Отаца;
- в) одлука својих Помесних сабора, као и Сабора и Синода других помесних Цркава од општег значаја;
- г) одредаба овога Устава;
- д) својих уредаба, правилника и других одлука.

Члан 3

Српска Православна Црква - Пећка Патријаршија има свој грб и заставу.

Грб изгледа овако: на патријарашком плашту порфирне боје, украшеном крстом са десне и архијерејским жезлом са леве стране, у средини је штит са златном архијерејском митром над њим; на плавој горњој половини штита са десне стране је пирг Светог Саве у манастиру Хиландару, а са леве стране храм манастира Пећке Патријаршије, обоје беле боје; на белој доњој половини штита у средини је златан крст са четири једнака крака и по једним златним словесом (огњилом) у сваком углу крака.

Застава Српске Православне Цркве - Пећке Патријаршије је тробојка: црвено-плаво-бело са златним крстом са четири једнака крака у средини и по једним златним словесом (огњилом) у сваком углу крака.

Члан 4

Службени језик Српске Православне Цркве - Пећке Патријаршије јесте српски са писмом ћирилицом, а по потреби се могу користити и други језици и писма.

Члан 5

Српска Православна Црква - Пећка Патријаршија обухвата епархије - епископије, са епископима на челу, који у Христу и у заједници Духа Светога са својим свештенством и верним народом богослуже, проповедају Еванђеље, управљају заједно са клиром и народом свим осталим домостројитељним делима Цркве Божје на њеном путу ка Царству небеском.

Члан 6

Сагласно Светом Предању и Свештеним канонима, уређење Српске Православне Цркве - Пећке Патријаршије јесте јерархијско.

Епископ, уз сарадњу свештенства и верног народа, преко црквених органа и тела уређује и управља пословима имовинским, задужбинским, фондовским, фондацијским као и другим пословима који се овим Уставом прописују.

Члан 7

Патријаршијски органи (тела) Српске Православне Цркве - Пећке Патријаршије су:

- 1) Архиепископ пећки, Митрополит београдско-карловачки Патријарх српских и поморских земаља
- 2) Свети Архијерејски Сабор
- 3) Свети Синод
- 4) Велики црквени суд

Члан 8

Епархијски органи (тела) су:

- 1) Епархијски Архијереј (Епископ);
- 2) Епархијски црквени суд;
- 3) Епархијски савет;
- 4) Епархијски управни одбор;
- 5) Парох и парохија;
- 6) Црквена општина (Парохијски савет);
- 7) Манастир.

Члан 9

Црквено-правна лица и њихови органи имају своје печате са црквеним грбом у средини и натписом унаоколо.

Црквено-правна лица, органи и друге црквене установе које имају своје историјске печате, могу их и даље задржати у употреби, као и израдити нове у складу са законским прописима држава у којима делују, о чему надлежни Епископ извештава Свети Синод.

Члан 10

У Српској Православној Цркви - Пећкој Патријаршији су ове епархије (архиепископије, митрополије и епископије)¹:

I

- 1) Архиепископија београдско-карловачка са седиштем у Београду;
- 2) Епархија/Митрополија аустралијско-новозеландска са седиштем у Сиднеју;
- 3) Епархија/Митрополија бањалучка са седиштем у Бањалуци;
- 4) Епархија/Митрополија жичка са седиштем у Краљеву;
- 5) Епархија/Митрополија загребачко-љубљанска са седиштем у задарско-шибеничка и далматинска са Загребу;
- 6) Епархија/Митрополија задарско–шибеничка и далматинска са седиштем у Шибенику;
- 7) Епархија/Митрополија канадска са седиштем у Торонту;
- 8) Епархија/Митрополија крагујевачка и шумадијска са седиштем у Крагујевцу;
- 9) Епархија/митрополија мостарско-требињска и хумско-херцеговачка са седиштем у Мостару;
- 10) Епархија/Митрополија нишко-топличка са седиштем у Нишу;
- 11) Епархија/Митрополија новограчаничко-средњезападноамеричка са седиштем у Чикагу;
- 12) Епархија/Митрополија новосадска и бачка са седиштем у Новом Саду;
- 13) Епархија/Митрополија рашко-призренска и косовско- метохијска са седиштем у Призрену и Новом Пазару/Расу;
- 14) Епархија/Митрополија сарајевска и дабро-босанска са

---

¹ Епархије/Митрополије су, после Архиепископије београдско-карловачке, наведене по азбучном реду.

седиштем у Сарајеву;

15) Епархија/Митрополија сирмијско-сремска са седиштем у Сремској Митровици;

16) Епархија/Митрополија смедеревско-пожаревачка и браничевска са седиштем у Пожаревцу;

17) Епархија/Митрополија франкфуртска и све Немачке са седиштем у Франкфурту;

18) Епархија/Митрополија цетињска и црногорско-приморска са седиштем на Цетињу;

19) Епархија аустријско-швајцарска са седиштем у Бечу;

20) Епархија бихаћко-петровачка са седиштем у Босанском Петровцу;

21) Епархија британско-скандинавска са седиштем у Стокхолму;

22) Епархија будимљанско-никшићка са седиштем у Беранама

23) Епархија будимска са седиштем у Сент Андреји;

24) Епархија буеносајреска и јужноцентралноамеричка са седиштем у Буенос Ајресу;

25) Епархија ваљевска са седиштем у Ваљеву;

26) Епархија вождовачко-винчанска са седиштем на Вождовцу

27) Епархија врањска са седиштем у Врању;

28) Епархија вршачка и банатска са седиштем у Вршцу;

29) Епархија горњокарловачка са седиштем у Карловцу;

30) Епархија зајечарска и тимочка са седиштем у Зајечару;

31) Епархија западноамеричка са седиштем у Лос Анђелесу;

32) Епархија зворничко-тузланска са седиштем у Тузли;

33) Епархија земунско-новобеоградска са седиштем на Новом Београду;

34) Епархија источноамеричка са седиштем у Њујорку;

35) Епархија крушевачка са седиштем у Крушевцу;

36) Епархија милешевска са седиштем у Пријеполју;

37) Епархија осечко-пољска и барањска са седиштем у Даљу;

38) Епархија пакрачка и славонска са седиштем у Пакрацу;

39) Епархија париска и западноевропска са седиштем у Паризу;

40) Епархија темишварска са седиштем у Темишвару;

41) Епархија шабачка са седиштем у Шапцу.

Значајније историјске епископије, древне и новије, јесу:

1. Епархија виминацијска;
2. Епархија диоклијска;
3. Епархија захумска;
4. Епархија јегарска;
5. Епархија липљанска;
6. Епархија марчанска;
7. Епархија моравичка;
8. Епархија новобрдска;
9. Епархија ремезијанска;
10. Епархија скадарска
11. Епархија топличка;
12. Епархија хвостанска.

II

Православна Охридска Архиепископија:

- 1) Архиепископија охридска и Митрополија скопска са седиштем у Скопљу;
- 2) Епархија брегалничка са седиштем у Штипу;
- 3) Епархија велешко-повардарска са седиштем у Велесу;
- 4) Епархија дебарско-кичевска са седиштем у Охриду;
- 5) Епархија преспанско-пелагонијска са седиштем у Битољу;
- 6) Епархија полошко-кумановска са седиштем у Куманову;
- 7) Епархија струмичка са седиштем у Струмици.

Члан 11

Православна Охридска Архиепископија, сагласно Томосу Светог Архијерејског Сабора АС број 16/зап. 170 од 24/11. маја 2005. године, има статус аутономне Цркве у саставу Српске Православне Цркве - Пећке Патријаршије.

Православна Охридска Архиепископија се управља својим Уставом, који потврђује Свети Архијерејски Сабор Српске Православне Цркве - Пећке Патријаршије.

Избор Архиепископа охридског и Митрополита скопског врши Свети Синод Православне Охридске Архиепископије, а његов избор потврђује Патријарх српских и поморских земаља.

Члан 12

У Српској Православној Цркви - Пећкој Патријаршији су следеће титуле²:

- 1) Архиепископ пећки, Митрополит београдско-карловачки и Патријарх српских и поморских земаља;
- 2) Архиепископ и митрополит бањалучки;
- 3) Архиепископ и Митрополит жички;
- 4) Архиепископ и Митрополит загребачко-љубљански;
- 5) Архиепископ задарско-шибенички и Митрополит далматински;
- 6) Архиепископ крагујевачки и Митрополит шумадијски;
- 7) Архиепископ мостарско-требињски и Митрополит хумско-херцеговачки;
- 8) Архиепископ нишки и Митрополит нишко-топлички;
- 9) Архиепископ либертвилско-чикашки и Митрополит новогрчанички и средњезападноамерички;
- 10) Архиепископ новосадски и Митрополит бачки;
- 11) Архиепископ рашко-призренски и Митрополит косовско-метохијски;
- 12) Архиепископ сарајевски и Митрополит дабро-босански;
- 13) Архиепископ сиднејско-велингтонски и Митрополит аустралијско-новозеландски;
- 14) Архиепископ сирмијски и Митрополит сремски;

---

² Архијерејске титуле су, после титуле Архиепископа пећког, Митрополита београдско-карловачког и Патријарха српских и поморских земаља, наведене по азбучном реду.

- 15) Архиепископ смедеревско-пожаревачки и Митрополит браничевски;
- 16) Архиепископ торонтски и Митрополит канадски;
- 17) Архиепископ франкфуртски и Митрополит Немачке;
- 18) Архиепископ цетињски и Митрополит црногорско-приморски;
- 19) Епископ бечки и аустријско-швајцарски;
- 20) Епископ бихаћко-петровачки;
- 21) Епископ британско-скандинавски;
- 22) Епископ будимљанско-никшићки;
- 23) Епископ будимски;
- 24) Епископ буеносајрески и јужноцентралноамерички;
- 25) Епископ ваљевски;
- 26) Епископ вашингтонско-њујоршки и источноамерички;
- 27) Епископ вождовачко-винчански;
- 28) Епископ врањски;
- 29) Епископ вршачки и банатски;
- 30) Епископ горњокарловачки;
- 31) Епископ зајечарско-тимочки;
- 32) Епископ зворничко-тузлански;
- 33) Епископ земунско-новобеоградски;
- 34) Епископ крушевачки;
- 35) Епископ лосанђелески и западноамерички;
- 36) Епископ милешевски;
- 37) Епископ осечко-пољски и барањски;
- 38) Епископ пакрачки и славонски;
- 39) Епископ париски и западноевропски;
- 40) Епископ темишварски;
- 41) Епископ шабачки.

II

У Православној Охридској Архиепископији су следеће титуле:

- 1) Архиепископ охридски и Митрополит скопски;
- 2) Епископ брегалнички;
- 3) Епископ велешко-повардарски;
- 4) Епископ дебарско-кичевски;
- 5) Епископ полошко-кумановски;
- 6) Епископ преспанско-пелагонијски;
- 7) Епископ струмички.

Члан 13

Одлуке о оснивању, називу, укидању, арондирању и седишту епархија и о установљењу и укидању положаја викарних епископа доноси Свети Архијерејски Сабор.

Члан 14

Епархија, са Епископом на челу, организационо се дели на парохије, црквене општине (парохијске савете), архијерејска намесништва (окожне протопрезвитеријате), манастире и друге црквене установе.

Епархија, по правилу, има до 150 парохија.

Члан 15

Парохија је црквено-литургијска заједница верних, сабраних око парохијског храма, на челу са парохијским свештеником (пароходом), у јединству са надлежним Епископом.

У једном месту може бити више парохија, а више места могу припадати једној парохији.

Члан 16

Парохија има један или више парохијских храмова, а више парохија може имати један заједнички храм.

Изузетно и привремено, одлуком надлежног Епископа, парохија која

нема свој храм може се служити и манастирским храмом као парохијским храмом.

У оваквим случајевима, старешина манастира или неко од свештенмонаха из братства по благослову надлежног Епископа може опслуживати дотичну парохију.

Члан 17

Парохију, по правилу, чини до 500 православних домова. Изузетак су она места и крајеви где објективне околности то изискују. Дом је свака православна породица: супружници са децом или без деце, као и пунолетна лица која самостално воде домаћинство.

Члан 18

Надлежни Епископ доноси одлуке о образовању нових и о укидању или регулацији старих парохија, о чему извештава Свети Синод.

Члан 19

Сваки православни хришћанин припада парохији, а самим тим и епархији, у којој је настањен.

Члан 20

Парохија има своје матичне књиге, црквене протоколе и остале прописане књиге, као и свој печат.

Члан 21

Црквену општину (Парохијски савет) чини једна или више парохија са храмовима, покретном и непокретном имовином.

Парохије у једном месту чине једну Црквену општину (Парохијски савет).

Изузетно, у већим градовима, са већим бројем парохија, ако то пастирска потреба захтева, може се образовати и више црквених општина (парохијских савета).

Одлуку о оснивању Црквене општине (Парохијског савета) доноси надлежни Епископ, о чему извештава Свети Синод.

Члан 22

Архијерејско намесништво (Окружни протопрезвителијат), на челу са Архијерејским намесником (Окружним протопрезвитером), чини одређени број парохијских презвитера, парохија и црквених општина (парохијских савета).

Одлуку о оснивању и називу, укидању и регулацији архијерејских намесништава (окружних протопрезвителијата) доноси надлежни Епископ, о чему извештава Свети Синод.

Члан 23

Манастир је свештено место, са храмом и другим здањима, као обитељ лица монашког реда, сабраних у једну литургијско-молитвену заједницу заветима целомудрености, сиромаштва и послушности.

Манастири припадају месној Цркви, односно Епархији, и под непосредном су бригом и надзором надлежног Епископа.

Одлуку о оснивању нових манастира, као и о спајању постојећих, доноси надлежни Епископ, о чему извештава Свети Синод.

Сходно канонским и монашким правилима, постоје мушки и женски манастири, а не могу бити мешовити.

Члан 24

У складу са аутономним правом и поретком Цркве, црквено-правни субјекти јесу: Патријаршија, епархије (архиепископије, митрополије и епископије), црквене општине (парохијски савети), манастири, богословске школе, задужбине (закладе), фондови, фондације, храмови и друге црквене установе.

Статус правног лица имају: Патријаршија и епархије, а остала црквено-правна лица исти могу стећи искључиво на основу одлуке надлежних црквених органа у складу са важећим државним законодавством.

Члан 25

Српска Православна Црква - Пећка Патријаршија и њена правна лица самостално, у складу са Свештеним канонима и одредбама овог Устава и државних закона, стичу, управљају и располажу црквеном имовином, црквеним фондовима, фондацијама и задужбинама (закладама).

Имовина Српске Православне Цркве - Пећке Патријаршије служи остваривању мисије Цркве и не може се ни под којим видом злоупотребљавати нити се може од Цркве одузимати.

Имовинско-правне и друге интересе Цркве пред државним органима и другим субјектима заступају црквени органи одређени овим Уставом.

Члан 26

Зграде које су намењене служби Божјој, црквеним надлештвима, црквенопросветним и добротворним установама, заводима за црквене потребе, епископски, манастирски и парохијски домови, православни културно-историјски споменици, културна добра, манастиришта, црквишта, православна гробља и дворишта свих побројаних установа ослобађају се свих јавних дажбина, уколико то државни закони другачије не регулишу.

Члан 27

Српска Православна Црква - Пећка Патријаршија подмирује своје материјално-финансијске потребе:

- 1) приходима од црквене имовине свих врста;
- 2) црквеним таксама;
- 3) разрезивањем на црквене општине и манастире;
- 4) добровољним прилозима, поклонима и завештањима;
- 5) приходима од задужбина (заклада), фондова, фондација, црквених

завода и установа.

У Цркви се плаћа само она такса коју црквени органи пропишу.

II. УСТРОЈСТВО СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ – ПЕЋКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

1. АРХИЕПИСКОП ПЕЊКИ, МИТРОПОЛИТ БЕОГРАДСКО- КАРЛОВАЧКИ И ПАТРИЈАРХ СРПСКИХ И ПОМОРСКИХ ЗЕМАЉА

Члан 28

Архиепископ пењки и Митрополит београдско-карловачки, осим права и дужности која му припадају као епархијском Архијереју, има, у својству Патријарха српских и поморских земаља, односно Предстојатеља Српске Православне Цркве - Пећке Патријаршије, следећа права и дужности:

- 1) председава Светим Архијерејским Сабором и Светим Синодом;
- 2) началствује на светој Литургији приликом хиротоније Епископа, као и на Литургији и светим богослужењима при патријарашким посетама другим епархијама Српске Православне Цркве - Пећке Патријаршије;
- 3) хиротонише, заједно са другим епископима, епархијске и викарне епископе које је изабрао Свети Архијерејски Сабор;
- 4) освећује, заједно са епископима Српске Православне Цркве - Пећке Патријаршије, и раздаје Свето Миро свим епархијама/митрополијама Српске Православне Цркве - Пећке Патријаршије;
- 5) одржава јединство Српске Православне Цркве - Пећке Патријаршије, као и њено јединство са осталим помесним Православним Црквама;
- 6) помиње се на архијерејским литургијама и осталим богослужењима од свих епископа Српске Православне Цркве - Пећке Патријаршије и од поглавара Православне Охридске Архиепископије;
- 7) управља српским црквеним заједницама у расејању и мисијским подручјима у којима нема организоване епископије Српске Православне Цркве - Пећке Патријаршије;

8) представља Српску Православну Цркву - Пећку Патријаршију пред помесним Православним Црквама, инославним Хришћанским црквама и другим верским заједницама, државним органима, међународним институцијама и јавношћу уопште;

9) свечано уручује црквена одликовања и признања по уредби које прописује Свети Архијерејски Сабор;

10) ословљава се са "Ваша Светости" или "Свјатјејши";

11) носи, као нарочито одличје, енколпион првог Патријарха обновљене Пећке Патријаршије, и панакамилавку са крстом.

Члан 29

Архиепископ пећки, Митрополит београдско-карловачки и Патријарх српских и поморских земаља се бира између епископа Српске Православне Цркве - Пећке Патријаршије, Православне Охридске Архиепископије или клирика који испуњавају канонске услове за епископску службу.

Члан 30

Избор Архиепископа пећког, Митрополита београдско-карловачког и Патријарха српских и поморских земаља се врши на заседању Изборног Светог Архијерејског Сабора (Изборног Сабора), на коме присуствује најмање две трећине чланова Светог Архијерејског Сабора, и то најдаље у року од три месеца од дана када се патријарашки престо упразни.

Изборни Свети Архијерејски Сабор чине епархијски и викарни епископи Српске Православне Цркве - Пећке Патријаршије, укључујући и епископе Православне Охридске Архиепископије.

Изборни Свети Архијерејски Сабор сазива Свети Синод под председништвом мјестобљуститеља Патријарашког трона.

Избор Архиепископа пећког, Митрополита београдско-карловачког и Патријарха српских и поморских земаља се врши у историјском седишту Пећкој Патријаршији или у седиштима Патријаршије у Београду или у Сремским Карловцима.

Члан 31

Изборним Светим Архијерејским Сабором председава најстарији Епископ по рукоположењу у епископски чин.

Одсутни Епископ може овластити другог епископа да уместо њега гласа, с тим да један Епископ може бити опуномоћен само са једним гласом.

Члан 32

Избор Архиепископа пећког, Митрополита београдско-карловачког и Патријарха српских и поморских земаља се врши тајним гласањем.

За Архиепископа пећког, Митрополита београдско-карловачког и Патријарха српских и поморских земаља је изабран кандидат који је једногласно изабран или онај који добије двотрећинску већину гласова чланова Изборног Сабора.

Уколико ниједан кандидат није изабран једногласно или не добије двотрећинску већину гласова, гласање се понавља највише седам пута док један кандидат не добије двотрећинску већину гласова.

Уколико ни у седам изборних кругова ниједан кандидат не добије двотрећинску већину гласова, приступа се избору између два кандидата са највећим бројем гласова у седмом кругу.

При накнадном, по потреби понављаном гласању између два кандидата, изабран је онај кандидат који добије апсолутну већину гласова (натполовична већина од укупног броја чланова Изборног Сабора).

Изузетно, уколико два кандидата у три круга гласања добију по половину гласова Изборног Сабора, избор ће се извршити жребом.

Изборни Сабор није временски ограничен и траје до избора Архиепископа пећког, Митрополита београдско-карловачког и Патријарха српских и поморских земаља.

Име изабраног Архиепископа пећког, Митрополита београдско-карловачког и Патријарха српских и поморских земаља пред Изборним Сабором званично објављује председавајући Архијереј, потом се приступа потписивању записника и председавајући закључује Изборни Сабор.

Члан 33

Акта и записници о раду Изборног Сабора се чувају у архиви Светог Синода.

Члан 34

Архиепископ пећки, Митрополит београдско-карловачки и Патријарх српских и поморских земаља се устоличава следећег дана по избору на свечаној светој архијерејској Литургији у Саборном патријарашком храму, а накнадно се свечано уводи у трон Пећких Патријараха у Пећкој Патријаршији.

Новоизбраног Архиепископа пећког, Митрополита београдско-карловачког и Патријарха српских и поморских земаља устоличавају, односно уводе у трон, дотадашњи мјестобљуститељ патријарашког трона и председавајући Изборног Сабора.

После чина устоличења у Саборном патријарашком храму, новоизабрани Архиепископ пећки, Митрополит београдско-карловачки и Патријарх српских и поморских земаља преузима права и дужности првојерарха Српске Православне Цркве - Пећке Патријаршије које му по Свештеним канонима и овом Уставу припадају.

2. СВЕТИ АРХИЈЕРЕЈСКИ САБОР

А) Опште одредбе

Члан 35

Свети Архијерејски Сабор је највише јерархијско тело које врши врховну, законодавну и судску власт у Српској Православној Цркви - Пећкој Патријаршији на основу Светога Писма, Светога Предања, Свештених канона и овог Устава.

Члан 36

Свети Архијерејски Сабор чине сви епархијски архијереји Српске Православне Цркве - Пећке Патријаршије, као и Архиепископ охридски и Митрополит скопски, под председништвом Патријарха.

Архијереји Православне Охридске Архиепископије су чланови Светог Архијерејског Сабора Српске Православне Цркве - Пећке Патријаршије без права гласа.

У случају одсуства Архиепископа охридског и Митрополита скопског замењује га архијереј кога одреди Архиепископ, односно Свети Синод Православне Охридске Архиепископије.

Члан 37

Свети Архијерејски Сабор се, по правилу, сазива два пута годишње (37. Апостолски канон), по потреби и чешће, а најмање једанпут годишње.

Свети Архијерејски Сабор заседа у сали у чијој се средини налази Еванђеље.

Члан 38

Свети Архијерејски Сабор, по правилу, доноси одлуке у свом пуном саставу, а изузетно у присуству натполовичне већине чланова, осим при избору Архијереја.

Члан 39

Свети Архијерејски Сабор одлучује једногласно или већином гласова. Глас председника Сабора одлучује при једнакој подели гласова.

Члан 40

Кад је Патријарх из ма којег узрока привремено спречен да врши своју председничку дужност у Сабору замењује га, по његовом овлашћењу, најстарији по производству Митрополит члан Сабора, а ако овога нема, најстарији по епископском посвећењу Епископ члан Сабора.

Члан 41

Ако је спреченост Патријарха у вршењу његових дужности дужег и трајнијег карактера, Патријархове дужности врши Свети Синод под председништвом најстаријег по производству Митрополита члана Светог Синода или најстаријег по посвећењу Епископа члана Светог Синода уколико Митрополита нема, који то објављује епархијским Архијерејима и саопштава јавности.

Члан 42

Када је патријарашки престо упражњен, патријарашке дужности у Светом Архијерејском Сабору врши мјестобљуститељ, најстарији по производству Митрополит члан Светог Синода или најстарији по посвећењу Епископ члан Светог Синода уколико Митрополита нема.

Члан 43

У случајевима из чланова 41 и 42 овог Устава не могу се, по правилу, доносити црквеноправни акти.

Члан 44

Ако би Свети Архијерејски Сабор због хитне и неодложне потребе, изузетно у случајевима поменутих у члановима 41 и 42 овог Устава морао да донесе неки црквеноправни акт, накнадно ће се поднети Патријарху на увид и сагласност.

У случају његове несагласности, предмет се доставља на расправљање и коначну одлуку Светом Архијерејском Сабору под председништвом Патријарха.

Члан 45

Све одлуке Светог Архијерејског Сабора, канонске и црквене природе, које се односе на веру, богослужење, црквени поредак и унутрашње уређење

Цркве, пуноважне су и извршне.

Члан 46

Све одлуке Светог Архијерејског Сабора се записују у саборски записник (протокол), који потписују сви чланови који су присуствовали и одлучивали.

Члан 47

Свети Архијерејски Сабор на своје седнице може, ради стручног мишљења, позвати и лица која нису чланови Сабора.

Члан 48

Свети Архијерејски Сабор врши своје послове непосредно или преко подручних му надлештава и органа.

Б) Надлежности Светог Архијерејског Сабора

Члан 49

Свети Архијерејски Сабор у оквирима своје надлежности:

- 1) сведочи и тумачи учење Цркве и чува њен канонски поредак на основу вековног апостолског и светоотачког Предања, у сагласности са саборном пуноћом Цркве Православне широм васељене;
- 2) одржава догматско, литургијско и канонско јединство са осталим Православним Црквама;
- 3) уређује унутрашњу и спољашњу мисију Цркве, ради ширења Еванђеља и утврђивања православне вере и еванђелског начина живота;
- 4) на предлог надлежних архијереја утврђује каталог кандидата за епископску службу, врши њихов избор и хиротонише их сагласно Свештеним канонима;
- 5) брине се да се упражњене епархије благовремено попуњавају, у складу са 25. правилом Халкидонског сабора;

- 6) бира чланове Светог Синода и води надзор над његовим радом;
- 7) оснива црквене школе, одобрава наставни план за средње богословске школе, као и програме за веронауку, старајући се о верском и моралном стању верника, а посебно младих међу њима;
- 8) стара се о очувању литургијског поретка и о унапређивању богослужбеног живота Цркве;
- 9) разматра предлоге за саборно прослављање нових Светих, одлучује о њиховом упису у диптихе Светих, одобрава њихове Службе, свечано их литургијски проглашава и обавештава остале помесне Цркве;
- 10) оснива и изузетно одобрава установе и заводе од општег црквеног, образовног, културног и друштвеног значаја;
- 11) доноси и тумачи канонско-црквене прописе и издаје њихове зборнике;
- 12) прописује црквеносудски поступак за све црквене судове;
- 13) прописује Брачна правила и друге прописе за хришћанску породицу;
- 14) настоји да се односи Цркве и државе, као и односи са хришћанским конфесијама и другим религијама, у духу Божје правде, истине, слободе, одговорности и Светог Православља уређују;
- 15) бира и разрешава ректоре православних богословија;
- 16) бира и разрешава Главног секретара Светог Синода;
- 17) прописује правила Синодалног фонда (члан 218 овог Устава) и одобрава његове годишње буџете прихода и расхода и завршне рачуне;
- 18) доноси одлуке о разрезу на епархије и стара се за подмирење општих потреба Цркве;
- 19) прописује свој Пословник и одобрава пословнике и правила за црквенојерархијске органе, уколико овим Уставом није другачије прописано;
- 20) расправља и доноси одлуке по предлозима епархијских архијереја или других лица упућених преко епархијских архијереја;
- 21) суди Патријарху и епископима:
  - А) у првом степену у саставу од 12 епископа које из свога састава бира Свети Архијерејски Сабор (12. канон Картагинског сабора).
  - Б) у другом и последњем степену по жалбама на првостепену пресуде (15. канон Антиохијског сабора).

22) расправља и одлучује о споровима између епископâ, епископâ и Патријарха и епископâ и Светог Синода.

23) преиначује или ублажава, на основу покајања и молбе осуђенога и образложеног предлога надлежног епархијског Архијереја, казне изречене од Великог црквеног суда и то на доживотну забрану свештенодејства, на лишење свештеничког чина, на лишење свештеничког чина са искључењем из црквене заједнице и у случајевима искључења верника из црквене заједнице (6. канон Другог васељенског сабора и 9. канон Четвртог васељенског сабора);

24) даје аутентично тумачење одредби овог Устава и других општих црквеноправних аката које доноси;

25) апсолутном већином гласова чланова Светог Архијерејског Сабора доноси Устав Српске Православне Цркве - Пећке Патријаршије и врши његове измене и допуне;

26) врши и друге послове који му по канонима, одредбама овог Устава и црквеним прописима спадају у надлежност, а нису овде побројани.

3. СВЕТИ СИНОД

А) Опште одредбе

Члан 50

Свети Синод је извршни орган Светог Архијерејског Сабора, који врши управну, надзорну и судску власт у оквирима своје надлежности.

Члан 51

Свети Синод чине Патријарх као председник и четири епархијска архијереја као чланови које тајним гласањем бира Свети Архијерејски Сабор на предлог Патријарха на период од две године и то сваке године по двојицу.

У случају неприхватања листе за чланове Светог Синода предложене од стране Патријарха, сваки епархијски Архијереј може предложити своје кандидате, који се, такође, бирају тајним гласањем.

У случају ванредне потребе, члану Светог Синода може се мандат

поновити више пута.

Свети Архијерејски Сабор врши избор и 2 члана - заменика од чланова Светог Синода којима је истекао мандат.

Члан 52

Свети Синод по питањима вере и канонског поретка своје одлуке доноси једногласно, а у другим случајевима једногласно или већином гласова.

Глас председника одлучује при једнакој подели гласова.

Члан 53

Кад је Патријарх због било ког узрока привремено спречен да врши своју председничку дужност у Синоду, замењује га најстарији Митрополит члан Синода, а ако овога нема, најстарији по епископском рукоположењу Епископ члан Синода.

Члан 54

Ако би Свети Синод, због хитне и неодложне потребе, изузетно у случајевима наведеним у члану 53 овог Устава морао да донесе неки црквеноправни акт, има се накнадно поднети Патријарху на увид и сагласност.

У случају несагласности, предмет се доставља на расправљање и коначну одлуку Светом Архијерејском Сабору под председништвом Патријарха.

Члан 55

Одлуке Светог Синода, црквене и канонске природе, које се односе на веру, богослужење, црквени поредак и унутрашње уређење Цркве, пуноважне су и извршне даном доношења.

Члан 56

Свети Синод врши своје послове непосредно или преко подручних му органа.

Члан 57

Свети Синод на своје седнице може позвати, ради стручног мишљења, и лица која нису чланови Синода.

Члан 58

Патријарх у сагласности са Светим Синодом сазива Свети Архијерејски Сабор, по правилу два пута годишње, по потреби и чешће, а најмање једанпут годишње.

Члан 59

Свети Синод има свој Секретаријат на челу са Главним секретаром кога бира и разрешава Свети Архијерејски Сабор.

Члан 60

Свети Синод руководи свим патријаршијским службама и одељењима. Службе Светог Синода су:

1. Служба за литургијски живот Цркве
2. Служба за догматска и канонска питања Цркве
3. Служба за црквену просвету
4. Служба за пастирство и мисију Цркве
5. Служба за светињу брака и очување породице
6. Служба за међуцрквене и међуверске односе
7. Служба за унапређивање и заштиту црквене уметности
8. Служба за правне и опште послове Цркве

9. Служба за економске послове Цркве
10. Служба за финансијске послове Цркве
11. Информативна служба Цркве.

Свакој служби Светог Синода председава Епископ члан Светог Синода или Епископ члан Светог Архијерејског Сабора. Састав, надлежности и начин рада ових служби прописане се уредбом Светог Архијерејског Сабора.

Члан 61

Одлуке Светог Синода записују се у синодски записник, који потписују сви чланови који су одлучивали.

Б) Надлежности Светог Синода

Члан 62

Свети Синод у оквирима своје надлежности:

1) сведочи, чува и брани чистоту учења Православне Цркве у оквиру Српске Православне Цркве - Пећке Патријаршије и живота по вери, сузбија неправилна учења, верске предрасуде и моралне заблуде, празноверице и штетне обичаје;

2) стара се о ширењу Еванђеља и сведочењу православне вере и руководи пословима унутрашње и спољашње црквене мисије;

3) настоји да се Свете Тајне и укупно богослужење Цркве врше "благообразно и по поретку" као потврда јединства вере и заједнице Светога Духа;

4) стара се о зближавању и обнови јединства у вери међу свима верујућима у Свету Тројицу и Христа Богочовека ради испуњења Христове молитве "да сви буду једно, као што си ти у мени, Оче, и ја у теби" (Јн. 17, 22-23);

5) руководи пословима око превођења и издавања Светог Писма, дела Светих Отаца и Учитеља Цркве, аката Васељенских и Помесних сабора, агиографских, историјских, литургијских, канонских и других извора;

6) стара се о издавању богослужбених књига и њихових превода;

7) издаје дела црквене књижевности и подстиче издавачку делатност Цркве, као и остваривање мисије Цркве савременим средствима комуникације; оцењује, одобрава и награђује уџбенике веронауке и књиге верско-моралне садржине уопште;

8) врши надзор над животом и радом богословско-образовних установа и завода; поставља и разрешава наставничко и васпитачко особље средњих богословских школа; потврђује избор наставника на високим богословским школама;

9) образује радна тела која ће се под његовим надзором старати о црквеним светињама (свете мошти и др.), градитељству, иконопису, појању, богослужбеном поретку и свим облицима црквене уметности, културе и хришћанских старина;

10) брине о ширем образовању и припреми лица призваних за црквене службе ради унапређивања апостолске и просветне мисије Цркве;

11) води бригу о упражњеним епархијама и поставља администраторе епархија;

12) штити светињу црквеног брака и породице и даје тумачења прописа о црквеном браку;

13) подноси извештај Светом Архијерејском Сабору о своме раду, припрема дневни ред и предлоге за Свети Архијерејски Сабор и извршава његове одлуке;

14) разматра извештај Великог црквеног суда и прослеђује га Светом Архијерејском Сабору с мишљењем и предлогом на одлуку;

15) поставља и разрешава уреднике "Гласника", службеног листа, и Информативне службе Српске Православне Цркве - Пећке Патријаршије, и других патријаршијских гласила, и води бригу и врши надзор над патријаршијским средствима извештавања;

16) води бригу о црквеним добротворним установама и васпитним заводима;

17) рукује црквеним фондовима, фондацијама и задужбинама (закладама) које су у његовој надлежности;

18) настоји да се односи Цркве и државе, као и односи са другим вероисповестима, уређују у духу Божје правде и истине, слободе и одговорности;

19) образује стручна радна тела ради припремања предмета за свој рад

и рад Светог Архијерејског Сабора;

20) поставља и разрешава чиновнике и особље своје Канцеларије и Великог црквеног суда;

21) подноси свој Пословник о раду Светом Архијерејском Сабору на одобрење;

22) расправља спорове о надлежности црквених тела, уколико овим Уставом није другачије прописано;

23) слањем двојице својих чланова, по потреби до три пута, сваки пут у новом саставу, истражује канонску одговорност архијереја и, уколико на основу њихових извештаја нађе за потребно, покреће поступак;

24) суди дисциплинске преступе својих службеника;

25) у последњем степену одлучује о доказаним кривицама наставног особља богословских школа и других црквенопросветних установа;

26) врши и друге послове по овом Уставу, као и оне које му Свети Архијерејски Сабор нарочито повери;

Члан 63

Свети Синод издаје "Гласник", службени лист Српске Православне Цркве - Пећке Патријаршије, и доноси правилник о његовом раду.

4. ВЕЛИКИ ЦРКВЕНИ СУД

Члан 64

Велики црквени суд је другостепена црквеносудска власт за преступе клирика, монаха и лаика, за црквенобрачне спорове, као и за све црквене спорове унутарње црквене управе који не спадају у судску надлежност Светог Архијерејског Сабора и Синода.

Седиште Великог црквеног суда је у седишту Патријаршије.

Члан 65

Велики црквени суд је сталан и чине га:

а) три епископа члана Светог Синода, од којих се један именује

за председника;

б) два члана - свештеника и два њихова заменика које бира Свети Синод на 4 године;

У случају спречености председника или члана - Епископа замењују епископи које одређује Свети Синод.

Велики црквени суд има и једног свог референта.

Члан 66

За чланове - свештенике у Великом црквеном суду и њихове заменике могу бити постављени презвитери са високим богословским, а по могућству, и правним образовањем, и имају најмање 10 година црквеносудске или црквеноадминистративне, или најмање 15 година парохијске или црквенопросветне службе.

Члан 67

За референта Великог црквеног суда може бити постављено лице са високим богословским и, по могућству, правним образовањем, које је провело најмање пет година у црквеносудској или црквеноадминистративној служби.

Члан 68

Чланови Великог црквеног суда и референт не могу бити сродници до четвртог степена, а по тазбини или крштењу до другог степена.

Члан 69

Велики црквени суд одлучује у већу састављеном од председника и четири члана.

У одсуству референта, за деловођу председник одређује једног чиновника са одговарајућим образовањем из канцеларије Светог Синода.

Члан 70

Члан Великог црквеног суда који је лично заинтересован, или је учествовао у ислеђењу, или је судио у првом степену, не може по предмету судити.

Члан 71

Председник, односно његов заменик, и чланови Великог црквеног суда, односно њихови заменици, одлучују потпуно независно.

Суд одлучује већином гласова. Гласање почиње од најмлађег члана суда.

Члан 72

Велики црквени суд у другом и последњем степену разматра, потврђује, преиначује или поништава пресуде епархијских црквених судова, по службеној дужности или по изјављеној жалби.

По службеној дужности Велики црквени суд разматра:

1) пресуде епархијских црквених судова по преступима клирика, изречене:

- а) на губитак службе, односно звања;
- б) на доживотну забрану свештенодејства;
- в) на лишење свештеничког чина (свргнуће);
- г) на лишење свештеничког чина са искључењем из црквене заједнице (одлучење);

2) пресуде епархијских црквених судова којима се поништавају бракови;

3) пресуде на трајно искључење лаика из црквене заједнице, и

4) одлуке епархијских црквених судова које надлежни Епископ упути Великом црквеном суду.

Све остале пресуде епархијских црквених судова, Велики црквени суд разматра и суди само по изјављеној жалби.

Члан 73

Велики црквени суд одлучује о изузећу појединих епархијских црквених судова, као и о сукобу надлежности између тих судова, и у том случају одређује који ће епархијски суд судити. Исто тако одлучује о изузећу председника и чланова Великог црквеног суда.

5. ЕПАРХИЈСКИ АРХИЈЕРЕЈ (ЕПИСКОП)

Члан 74

Епархијски Архијереј (Епископ), по апостолском прејемству и архипастирском служењу, сагласно православном учењу и црквеним правилима, има пуну јерархијску власт у сведочењу вере и хришћанског живота, евхаристијског свештенослужбовања и архипастирског старања у богоповереној му Епископији.

Члан 75

Епархијски Епископ као глава и предстојатељ своје Епископије, уз сарадњу свештенства и народа:

- 1) управља и свестрано руководи целокупним црквеним животом у повереној му епископији;
- 2) остварује и чува јединство са осталим епархијама Српске Православне Цркве - Пећке Патријаршије литургијским саслуживањем и учешћем у раду Светог Архијерејског Сабора и Светог Синода.

Члан 76

За епархијског Епископа може бити изабран онај:

- а) ко је личним сведочењем Еванђеља, свештенослужењем и ревносном црквеном службом, као и врлинским животом и преданим трудом на изграђивању Цркве и спасењу народа Божјег стекао добро сведочанство у Цркви и
- б) ко испуњава канонске услове предвиђене за епископску

службу у Православној Цркви и поседује високо богословско образовање.

Члан 77

Епархијског Епископа бира Свети Архијерејски Сабор под председништвом Патријарха, који и предлаже кандидата са утврђене листе.

Избор Епископа врши Свети Архијерејски Сабор учешћем најмање две трећине епархијских епископа.

При избору Епископа, ако се не постигне једногласност, гласа се тајно и одлучује апсолутном већином гласова.

Ако се гласови тако поделе да ниједан кандидат не добије апсолутну већину гласова, приступа се ужем избору између двојице са највећим бројем гласова.

Сабор врши избор између ове двојице апсолутном већином гласова.

У случају да они добију једнак број гласова, одлучује глас Патријарха.

Одсутни члан Сабора може свој глас писмено поверити само једном од присутних чланова Сабора с тим да један Архијереј може бити опуномоћен само једним гласом.

По извршеном избору, Патријарх у име Сабора проглашава изабраног епархијског Епископа.

Члан 78

Изабраном и хиротонисаном Епископу Патријарх издаје грамату, коју потписују Патријарх, чланови Светог Синода и епископи који су учествовали у његовој хиротонији.

Грамата се објављује у званичном гласилу Патријаршије.

Члан 79

Презвитери, ђакони, остали клирици и народ Божји у Епископији следују епархијском Епископу у вери, љубави и еванђељској послушности.

Члан 80

Епархијски Епископ по својој канонској и пастирској надлежности:

1) богослужи ”свештенослужитељима Еванђеље Божје” (Рим. 15,16) поучавајући и просвећујући свештенство и народ Божји речју, делом и пастирским посланицама;

2) стара се да у богослужењу и животу Цркве све буде благообразно и сагласно вековном црквеном поретку (ср. I Кор. 14,40);

3) чува ”јединство Духа свезом мира”, усавршавајући ”свете у делу служења, за сазидање Тела Христовог” (ср. Еф. 4,3,12);

4) сведочи, чува и негује у народу Божјем православну хришћанску веру, сузбијајући све што је противно Цркви и спасењу у Христу;

5) рукополаже достојна лица у часно презвитерство и у Христу ђаконство и рукопроизводи у друге степене црквеног клира, упућује их на службу и издаје им грамату о томе;

6) освећује храмове и антиминос у својој Епископији;

7) врши монашки постриг, односно на предлог манастирског настојатеља даје благослов за монашење;

8) раздељује свето миро свештенослужитељима бринући и о свим другим потребама Цркве;

9) редовно врши пастирске посете парохијама и манастирима у својој епископији;

10) подстиче у својој Епископији проповед Еванђеља, пост, Свету тајну исповести, а нарочито учешће и што редовније причешћивање верних на светој Литургији;

11) по потреби установљује ванредне постове и води бригу о сиротима, немоћнима и свима потребитима у својој Епископији;

12) брине о обнављању старих и подизању нових храмова и других богослужбених места и гробаља;

13) стара се да се храмове и манастири граде и украшавају сходно православном Предању;

14) води бригу о чувању црквених старина и драгоцености;

15) упућује и бодри свештенство и народ да оснивају и организују духовно-просветне, добротворне, родољубиве и друге установе ради

усавршавања народа Божјег у вери и животу Царства ради небескога;

16) по потреби, одређује свога заменика у епархијским пословима и разрешава га и о томе извештава Свети Синод;

17) предлаже, поставља и утврђује у звањима и дужностима црквене службенике, чиновнике и послужитеље, по прописима овог Устава;

18) именује катихете и вероучитеље у јавним школама и поставља и разрешава их при храмовима у својој Епископији и води надзор над њиховим радом;

19) даје благослов и разрешење у црквенобрачним и другим питањима по канонским прописима и одлукама Светог Архијерејског Сабора;

20) суди свештеним лицима оба реда за мање дисциплинске преступе и изриче канонске васпитно-поправне мере: опомену, укор, епитимију и забрану свештенодејства до месец дана, а за веће кривице предаје их Епархијском црквеном суду; суди вернима и изриче мере привременог лишења појединих права или почасту у Цркви; све ове одлуке су извршне ради ”лечења душа и исцељења страсти” (2. канон Петошестог сабора);

21) по потреби, ублажава казне изречене од Епархијског црквеног суда;

22) одлучује од свештенодејства свештена лица оптужена Епархијском црквеном суду за преступе и одређује им заменике до окончања црквеносудског поступка;

23) даје одсуства свештеним лицима и службеницима у свом делокругу;

24) одређује заменике одсутним и оболелим манастирским настојатељима, архијерејским намесницима (окружним протопрезвитерима) и парохијским свештеницима;

25) води надзор над радом архијерејских намесника (окружних протопрезвитера) и свештенства у Епископији;

26) води надзор над радом и животом црквених установа у својој Епископији; предлаже Светом Синоду постављење и разрешење наставничког и васпитачког особља подручних му црквено-просветних установа;

27) шаље изасланике и даје им упутства, ради прегледа парохијских и намесничких канцеларија, манастирских управа и Црквених општина (Парохијских савета);

28) стара се да сва црквена надлештва и органи у Епископији врше

своје дужности савесно и правилно, као и да извршују одлуке надлежних црквених органа;

29) доноси коначна и правоснажна решења и одлуке из своје надлежности;

30) даје звање архимандрита и одликује напрсним крстом уз грамату и о томе извештава Свети Синод;

31) одлучује о оснивању манастира, о претварању женских манастира у мушке и обратно, и о томе извештава Свети Синод ради знања;

32) доставља Светом Синоду за Свети Архијерејски Сабор годишњи извештај о свом архипастирском раду и уопште о стању у Епископији са својим предлозима.

33) о свом одсуствовању из Епископије благовремено обавештава Патријарха.

Члан 81

На молбу епархијског Епископа или по указаној потреби, Свети Архијерејски Сабор може епархијском Епископу изабрати викарног Епископа.

Викарни Епископ помаже надлежном епархијском Епископу у границама датих му овлашћења.

Викарног Епископа издржава односна Епархија.

Члан 82

Епархијски Епископ може имати заменика, који га замењује у границама датих му овлашћења.

Члан 83

Епархијски Епископ за архијерејског заменика поставља оно свештено лице које испуњава услове за члана Црквеног суда прописане овим Уставом.

Члан 84

Епархијског Епископа може Свети Архијерејски Сабор разрешити управљања Епископијом само по утврђеној канонској кривици, по доказаној немоћи или на основу оправдане молбе за умировљење.

Члан 85

Архијереј лично може располагати само оном имовином коју је имао до избора за Епископа осим у случају поклона.

Од личне имовине Архијереј тестаментом може да завешта једну трећину слободно према своме нахођењу, а остало је дужан да завешта за потребе своје Епископије или задужбинама, фондовима или фондацијама за опште потребе Цркве.

Архијереј, који није епархијски Епископ, једну трећину своје имовине може да завешта било којој Епископији.

Члан 86

Ако се Архијереј упокоји без завештања, из његове заоставштине, покретне и непокретне, исплатиће се погребни трошкови и све оно што је дужан остао, а архијерејске одежде, инсигније, библиотека, црквене утвари и све остало припада његовој Епархији.

Интелектуална својина Епископа се уређује уредбом Светог Архијерејског Сабора.

Члан 87

Упражњеном Епископијом управља Епископ мјестобљуститељ (администратор) којег именује Свети Синод.

Избор Архијереја упражњене Епископије има се извршити у року прописаном канонима, осим у посебним случајевима.

У периоду док је епископска катедра упражњена, не може се започињати никакав посао који би се тицао епархијске реорганизације, нити се могу изводити какве важне промене у пословима који су за време

управљања бившег епархијског Архијереја били започети.

Члан 88

Чим се упразни Епископија, Епархијски црквени суд извештава Свети Синод, који са мјестобљуститељем одређује Комисију од три члана за преглед и пријем имовине и ствари Епископа и Епископије по инвентару.

Комисија Светом Синоду доставља записник о томе.

Члан 89

Покретна и непокретна имовина Епископије, примљена по инвентару, предаје се мјестобљуститељу, а овај новоустоличеном епархијском Епископу.

6. ЕПАРХИЈСКИ ЦРКВЕНИ СУД

Члан 90

Епархијски црквени суд је орган епархијског Епископа за црквено судство и послове црквене управе.

Члан 91

Председник Епархијског црквеног суда је епархијски Епископ или заменик којег он одреди.

Члан 92

Епархијски црквени суд чине:

а) председник;

б) два члана - свештеника, који имају заменике.

Епархијски црквени суд има и једног референта и потребан број помоћног особља.

Чланове, референта и особље Епархијског црквеног суда поставља и

разрешава надлежни епархијски Епископ и о томе извештава Свети Синод.

Члан 93

За члана Епархијског црквеног суда, члана-заменика и референта поставља се, по правилу, свештено лице са високим богословским и, по могућности, правничким образовањем и најмање десет година црквено-судске, црквенопросветне, парохијске или црквеноадминистративне службе.

Члан 94

Црквеносудског тужиоца именује и разрешава надлежни епархијски Епископ у складу са канонима и важећим црквеноправним актима и о томе извештава Свети Синод.

Члан 95

Чланови Епархијског црквеног суда, њихови заменици и референт не могу бити ни међусобно ни са председником у сродству наведеном у чл. 68. овог Устава.

Члан 96

Епархијски црквени суд доноси пуноважне одлуке у већу састављеном од председника, односно његовог заменика, и два члана.

Члан 97

Члана Епархијског црквеног суда замењује члан - заменик, а по потреби и референт Црквеног суда.

Члан 98

Члан Епархијског црквеног суда који је лично заинтересован или који је учествовао у ислеђивању по предмету расправе, не може судити.

Члан 99

Епархијски црквени суд одлучује о изузећу члана суда. У том случају, заменик председника суда, односно референт, замењује члана чије се изузеће тражи.

У случају захтева којим се тражи изузеће више од два члана Епархијског црквеног суда, о изузећу одлучује Велики црквени суд.

Члан 100

Председник и чланови Епархијског црквеног суда дају свој глас при одлучивању потпуно независно, управљајући се по канонским и другим важећим црквеноправним одредбама.

Члан 101

Епархијски црквени суд одлучује већином гласова.

Члан суда који се не слаже са донетом одлуком има право на образложено одвојено мишљење у писаној форми. Одвојена мишљења се не достављају странама у поступку.

Члан 102

Одлуке Епархијског црквеног суда, донете на седницама којима није председавао епархијски Епископ, подносе се њему на сагласност.

Ако се Епископ не сагласи са одлуком Епархијског црквеног суда, упућује предмет на поновну расправу Епархијском црквеном суду, а ако Епархијски црквени суд остане при својој првобитној одлуци, Епископ доставља предмет са образложеним мишљењем Великом црквеном суду, а овај даје обавезујуће упутство.

У том случају, обуставља се извршење одлуке Епархијског црквеног суда до одлуке Великог црквеног суда.

Члан 103

Одлуке донете на седницама Епархијског црквеног суда уносе се одмах у записник, који потписују сви чланови који су судили и одлучивали, као и референт.

Одлуке, решења и пресуде потписују председник и референт.

Члан 104

Предмети се решавају по реду којим су приспели у суд, изузимајући оне које председник или његов заменик као хитне и од веће важности стави на дневни ред.

Члан 105

Председник суда распоређује приспеле предмете, отвара и закључује седнице и руководи црквеносудским поступком, старајући се да се послови који спадају у надлежност Црквеног суда благовремено завршавају и отправљају.

Члан 106

У делокругу администрације унутрашњих црквених послова, Епархијски црквени суд ради по упутствима и одлукама епархијског Епископа.

Члан 107

По свештеничким преступима, епархијски Епископ, пошто преко својих органа изврши истрагу, одлучује ако нађе да дело долази у круг његове надлежности, а у противном, предмет предаје Епархијском црквеном суду на поступак.

Члан 108

Епархијски црквени суд:

а) као судски орган:

- 1) суди преступе свештенства оба реда;
- 2) суди преступе верних који повлаче искључење из црквене заједнице на извесно време или коначно;
- 3) суди спорове о ваљаности, поништењу и разводу црквеног брака;
- 4) решава сукобе између клирика, као и спорове због парохијских прихода и због покретне и непокретне црквене имовине која је свештенству одређена на коришћење;

б)

- 1) по упутствима Епископа, надгледа парохијско свештенство, парохијске канцеларије и архијерејска намесништва (окружне протопрезвитеријате);
- 2) саопштава и извршава одлуке виших црквеносудских органа
- 3) помаже епархијском Епископу у пословима епархијске управе и извршава његове одлуке и у пословима који спадају у његову надлежност;
- 4) води бригу, према одредбама овог Устава, о инвентару Епископије у случајевима упокојења, умировљења или премештаја епархијског Епископа;
- 5) одлучује о променама у црквеним матичним књигама.

Члан 109

Одлуке Епархијског црквеног суда које не подлежу разматрању Великог црквеног суда су извршне даном доношења, а њих извршавају подручни епархијски органи.

7. ЕПАРХИЈСКИ САВЕТ

Члан 110

Епархијски савет је саборно тело Епископије састављено од

представника клира и народа Божјег у пословима епархијске црквене управе.

Члан 111

У Епархијски савет улазе:

- а) епархијски Епископ;
- б) два члана Епархијског црквеног суда;
- в) два представника манастира и
- г) по један свештеник и један лаик из сваког Архијерејског намесништва (Окружног протопрезвителијата);
- д) пет лаика које именује епархијски Епископ.

Члановима под в) и г) поставља се на исти начин исти број заменика и то члановима под г) из истог Архијерејског намесништва (Окружног протопрезвителијата).

Именоване чланове Савета и њихове заменике из реда свештених лица и лаика потврђује Свети Синод.

Члан 112

Председник Епархијског савета је епархијски Епископ, а у случају његове спречености да председава седницом може да одреди заменика.

Два секретара, једног клирика и једног лаика, на предлог Епископа бира Епархијски савет из свог састава већином гласова.

Члан 113

Мандат члановима Епархијског савета траје шест година.

Епархијски савет сазива епархијски Епископ најмање једанпут годишње у редовно заседање, а у ванредно по потреби.

Члан 114

Епархијски савет пуноважно одлучује на седници на којој присуствује натполовична већина чланова, а одлуке доноси већином гласова.

Глас председника одлучује при једнакој подели гласова.

Записник Епархијског савета потписују председник, секретари и за то од Савета изабрана два члана Савета.

Члан 115

Епархијски савет, осим других послова које врши по овом Уставу, у својој надлежности:

1) на предлог председника, бира из свога састава чланове и њихове заменике за Епархијски управни одбор;

2) стара се о средствима за подмиривање материјалних потреба епархије;

3) усваја предлог Епархијског управног одбора за годишњи буџет прихода и расхода и завршни рачун и шаље их на одобрење Светом Синоду;

4) одређује износ епархијског разреза на црквене општине и манастире и одлуке о томе доставља Светом Синоду на одобрење;

5) одлучује о задуживању и отуђивању епархијске имовине, уз коначно одобрење Светог Синода;

6) коначно одлучује о отписивању ненаплативих епархијских потраживања;

7) извршава одлуке и упутства Светог Архијерејског Сабора и Светог Синода о управљању, руковању и контроли епархијских добара, фондова, фондација, задужбина (заклада) и других установа;

8) оснива епархијске фондове, фондације, добротворне, црквенопросветне и друге установе и заводе;

9) подноси вишим црквеним органима молбе, представке и предлоге о предметима и потребама који се тичу дотичне епархије или целе Цркве;

10) подноси извештај Светом Синоду о своме раду.

Члан 116

Ако епархијски Епископ сматра да нека одлука Епархијског савета није у сагласности са учењем и поретком Православне Цркве и црквеним прописима, властан је да обустави извршење такве одлуке и предмет врати на поновно решавање.

У случају да се ни тада не постигне сагласност, Епископ упућује дотични предмет Светом Синоду на разматрање и одлуку.

Члан 117

У случају немогућности да се сазове Епархијски савет, може се од чланова Савета затражити мишљење о најхитнијим и важним предметима и писменим или електронским путем.

Члан 118

Ако се неки члан Епархијског савета узастопно не одазива позиву, Епископ на његово место именује друго лице за члана Епархијског савета и о томе обавештава Свети Синод.

8. ЕПАРХИЈСКИ УПРАВНИ ОДБОР

Члан 119

Епархијски управни одбор је извршни орган Епархијског савета.

Члан 120

Епархијски управни одбор чине:

- а) епархијски Епископ;
- б) један представник манастира;
- в) три клирика;
- г) пет лаика.

Чланови под б), в) и г) имају исти број заменика.

Члан 121

Чланове Епархијског управног одбора и њихове заменике бира Епархијски савет на шест година.

Чланство у Епархијском управном одбору престаје увођењем нових чланова Епархијског управног одбора у дужност.

Члан 122

Председник Епархијског управног одбора је епархијски Епископ.

Епархијски управни одбор на предлог Епископа бира потпредседника из реда чланова лаика, по могућству из седишта Одбора или из ближе околине, а за секретара лице са потребном спремом.

Члан 123

Чланови и секретар Епархијског управног одбора не могу бити у сродству прописаном у чл. 68. овог Устава.

Члан 124

Епархијски Епископ сазива редовне седнице Одбора најмање једном годишње, а ванредно у случајевима:

- а) када то одлучи председник;
- б) када то писмено затражи најмање половина чланова Епархијског управног одбора, означивши предмет ради кога се тражи сазивање ванредне седнице.

Члан 125

Члан Епархијског управног одбора који је спречен да дође на седницу дужан је да благовремено обавести председника, који на место одсутног члана позива члана заменика.

Ако члан Одбора, односно члан заменик, занемари своју дужност и три пута узастопце не дође на седницу, Епархијски савет на наредној седници бира другог члана, односно заменика.

Члан 126

Епархијски управни одбор пуноважно одлучује на седници на којој учествује више од половине његових чланова.

Одлуке се доносе већином гласова присутних чланова.

Глас председника одлучује при једнакој подели гласова.

Записник Одбора потписују председник, секретар и од Одбора изабрана два члана, један клирик и један лаик.

Члан 127

Хитне и неодложне предмете решава епархијски Епископ президијално.

Президијалне одлуке епархијског Епископа се подносе Епархијском управном одбору на накнадно одобрење.

Члан 128

Епархијски управни одбор, осим других послова које врши по овом Уставу, у својој надлежности:

- 1) стара се о материјалним средствима за духовно-просветне, добротворне и друге установе и заводе у епархији;
- 2) располаже и управља добрима, фондовима, фондацијама и задужбинама (закладама) епархије;
- 3) саставља годишњи буџет прихода и расхода и завршни рачун епархије и доставља их Епархијском савету на одобрење;
- 4) води надзор над свим црквеним органима и установама у епархији;
- 5) прегледа и одобрава буџетске приходе и расходе црквених општина, манастира и установа у епархији;
- 6) настоји да се воде инвентари црквене имовине у епархији, да се имовина снабдева прописним законским доказима о својини, а здања и имања да се осигуравају од пожара, елементарних и других непогода;
- 7) одобрава подизање нових грађевина и веће оправке у епархији;
- 8) по потреби, поставља правобраниоца за правне послове у епархији;

9) решава материјалне и финансијске предмете у епархији и жалбе подручних органа;

10) подноси Епархијском савету извештај о свом раду;

11) решава о отуђивању и задуживању црквене имовине, као и о отписивању ненаплативих потраживања и о расхоровању ствари у епархији;

12) стара се да се у црквеним општинама и манастирима развијају и унапређују могуће привредне делатности.

Члан 129

Свака епархија може имати свога правобраниоца, који је уједно правобранилац и за послове Епархијског савета и Епархијског управног одбора дотичне епархије.

Епархијски правобранилац заступа интересе епархије пред државним органима у правним и судским пословима, а на захтев Епископа, Епархијског црквеног суда, Епархијског савета или Епархијског управног одбора даје своје правно мишљење.

Члан 130

Ако епархијски Епископ сматра да нека одлука Епархијског управног одбора није у сагласности са учењем и поретком Православне Цркве и црквеним прописима, властан је да обустави извршење такве одлуке и предмет врати на поновно решавање.

Епископ, уколико се ни тада не постигне сагласност, упућује дотични предмет Епархијском савету на разматрање и одлуку.

9. АРХИЈЕРЕЈСКИ НАМЕСНИК (ОКРУЖНИ ПРОТОПРЕЗВИТЕР)

Члан 131

Архијерејски намесник (Окружни протопрезвитер) може бити свештено лице које је:

а) са високим, а изузетно са средњим богословским образовањем;

б) ревностно у вршењу парохијске или друге црквене службе;
в) доброг владања и примерног живота;
г) провело најмање пет година у парохијској или некој другој црквеној служби, а десет година ако није са високим богословским образовањем.

Члан 132

Архијерејског намесника (Окружног протопрезвитера) поставља и разрешава надлежни епархијски Епископ.

Члан 133

Надлежни епархијски Епископ Архијерејском намеснику (Окружном протопрезвитеру) може поставити помоћника из реда парохијских свештеника ради помоћи у парохијским и административним пословима.

Члан 134

Архијерејски намесник у своме намесништву, а по својој надлежности:

1) брине, заједно са паросима свога намесништва, о чистоти и снажењу православне вере, о правилном и редовном проповедању, о духовно-моралном образовању и васпитавању верних;

2) сузбија све покрете и радње уперене против православне вере и Цркве;

3) стара се о чувању и неговању добрих обичаја и о сузбијању и искорењивању штетних навика и порока у народу;

4) настоји да се у намесништву организују црквенодобротворне и духовнопросветне установе и, с обзиром на месне прилике и потребе, даје у том погледу епархијском Епископу предлоге и мишљења;

5) стара се о правилном и редовном вршењу богослужења, као и о благољепију и добром поретку у храмовима;

6) стара се да се храмови снабдевају потребним стварима и утварима, а парохијске канцеларије званичним књигама;

7) пази да свештенство савесно врши своје дужности, да се влада како свештенички позив захтева и да међу свештеницима влада љубав, слога и међусобна сарадња;

8) уклања неспоразуме међу свештеницима, расправља мање несугласице међу њима и мири их, а веће доставља надлежном Архијереју;

9) најмање једанпут у години обавезно посећује све парохије у намесништву и брижљиво прегледа и контролише пастирски, вероучитељски и административни рад парохијског свештенства, као и рад црквеноопштинских управних одбора и надлежном епархијском Епископу подноси тачан и исцрпан извештај о ревизији са примедбама и предлозима;

10) по наредби надлежног епархијског Епископа или Епархијског црквеног суда чини извиђаје у дисциплинским и кривичним предметима и управним пословима свештенства, парохијских канцеларија и црквеноопштинских управних одбора, као и појединаца;

11) извршава и саопштава све одлуке, решења и наредбе епархијског Епископа и епархијских органа;

12) мири завађене супружнике и решава о поништавању предбрачних испита;

13) стара се о владању свештенства у свом намесништву и надлежном епархијском Епископу о томе подноси годишњи извештај;

14) упозорава свештенство за повреде службене дужности;

15) даје подручним свештеницима оправдана одсуства до десет дана у години, о чему извештава епархијског Епископа, а молбе за дужа одсуства спроводи са својим мишљењем епархијском Епископу;

16) одређује привремене заменике одсутним, оболелим и упокојеним парохијским свештеницима до одлуке епархијског Епископа;

17) по свом нахођењу или по жељи свештенства, а по претходном одобрењу епархијског Епископа, сазива свештенике на братска сабрања на којима се расправља и договара о потребама и бољитку Цркве, пастирским дужностима, као и о томе како ће се код верних јачати православна вера, духовно-морално осећање, међусобна љубав, родољубље, црквена просвета и хришћанске врлине;

18) епархијском Епископу подноси годишњи извештај са својим мишљењем и предлозима о стању цркава и црквено-пастирском раду свештеника, као и о своме раду.

Члан 135

Архијерејски намесник може одсуствовати са своје дужности само са знањем и по одобрењу надлежног Епископа, који му у том случају одређује заменика.

10. ПАРОХ

Члан 136

На челу сваке парохије је парох.

Парох са својом породицом обавезно живи у својој парохији или у месту службовања, и без знања и допуштења надлежног Епископа не може да се удаљи из места свога службовања.

Пароха поставља и разрешава епархијски Епископ.

Члан 137

За пароха се поставља свештеник са високим или најмање средњим богословским образовањем који нема канонских сметњи за презвитерски чин.

Члан 138

Парохијску службу, по правилу, врши парохијски свештеник, а где прилике налажу, изузетно, епархијски Епископ опслуживање парохије може поверити свештеномонаху, односно манастирском братству.

Свештеномонаха, који опслужује парохију, издржава његов манастир, који ужива све парохијске приходе.

Члан 139

Где има више пароха при једном храму, епархијски Епископ једнога од њих поставља за настојатеља храма.

Настојатељ храма је уједно и старшина канцеларије парохијског надлештва.

Настојатељ храма је одговоран за поредак у храму и у канцеларији парохијског надлештва.

Члан 140

Свака парохија може имати ђакона.

Катедрални и храмови за које тако одреди надлежни Епископ обавезно имају једног или више ђакона.

Ђакон помаже настојатељу храма или пароху у вршењу богослужења, као и у вођењу црквене администрације и њему је потчињен у службеном погледу.

Члан 141

Ђакон поставља и разрешава надлежни епархијски Епископ.

Године проведене у ђаконској служби се признају као и године проведене у парохијској служби.

Ђакон, осим принадлежности од храма, остварује приходе и од учествовања при вршењу светих Тајни и других свештенорадњи као други свештенослужитељ.

Члан 142

Парох врши пастирске дужности и води канцеларијске послове самостално, а у погледу рада се налази под непосредним надзором настојатеља храма и надлежног Архијерејског намесника (Окружног протопрезвитера), а под врховним надзором и управом епархијског Епископа.

Члан 143

Парох првенствено има ове дужности:

1) редовно служи свету Литургију и свакодневна богослужења, врши свете Тајне и свештенорадње у храму и парохији по Светим канонима и црквеним прописима;

2) редовно проповеда реч Божју и поучава своје парохијане у храму и у

свакој другој згодној прилици;

3) служи својим парохијанима као добар пример својим личним и породичним животом;

4) врши литије и ношење крста са водоосвећењем у местима где је и како је то обичај, призив Светога Духа на почетку школске године, благосиљање славског колача и жита о храмовној слави и о Светом Сави;

5) стара се о духовно-моралном васпитавању и образовању православне омладине и врши верску наставу при храму ако нема вероучитеља;

6) стара се о реду, побожном и правилном читању и појању при богослужењу, о чистоти и благољепију у храмовима, као и о набавци и одржавању одежди, црквених утвари и богослужбених књига, о издржавању и чувању гробаља и других освећених места и црквених старина;

7) стара се о ширењу Светог Писма и духовно корисних књига међу парохијанима и ревносно сузбија ширење списа противних учењу Православне Цркве и хришћанском моралу; стара се о библиотеци свога храма;

8) посећује своје парохијане ради пастирских поука, а у споразуму са Црквеноопштинским одбором брине се о организовању добротворне службе и оснивању црквено-добротворних завода;

9) сузбија безбожничку и противцрквену пропаганду и о свакој делатности против Православне Цркве и вере извештава архијерејског намесника, а у важним случајевима и епархијског Епископа;

10) подстиче здрав брачни и породични морал, а сузбија богохуљење, псовке, пијанство, наркоманију и друге пороке у народу;

11) мири завађене вернике и супружнике;

12) благовремено извршава одлуке надлежног Епископа и других црквених органа;

13) тачно и редовно води матичне књиге, књиге предбрачних испита, заједно са анаграфом (домовником), као и друге званичне књиге и одржава их у добром стању и реду;

14) издаје изводе и уверења на захтев појединаца или по службеној дужности и уредно шаље годишње извештаје и статистичке податке о стању парохије епархијском Епископу;

15) води летопис своје парохије;

15) у споразуму са Црквеноопштинским управним одбором (Одбором

Парохијског савета) поставља и отпушта црквењака и појца; упућује их, руководи и надзире у њиховој служби, а у случају неспоразума између пароха и Црквеноопштинског управног одбора (Одбора Парохијског савета) по питању појца и црквењака, спор коначно решава епархијски Епископ.

Члан 144

Парохија се упражњава премештајем пароха на другу парохију или црквену службу, премештајем по потреби службе, молби, пристанку или по пресуди Црквеног суда, губитком парохије, умировљењем и смрћу.

Самовољно напуштање парохијске службе дуже од 15 дана или непримање дужности за 21 дан после постављења или премештаја, повлачи губитак парохије.

11. ЦРКВЕНООПШТИНСКИ УПРАВНИ ОДБОР (ОДБОР ПАРОХИЈСКОГ САВЕТА)

Члан 145

Црквеноопштински управни одбор (Одбор Парохијског савета) је извршни орган Црквене општине (Парохијског савета).

Члан 146

Црквеноопштински управни одбор (Одбор Парохијског савета) чини 6 до 20 чланова које, уз договор са парохијанима, предлаже парох, односно пароси уколико има више парохија у једној Црквеној општини (Парохијском савету).

Мандат Црквеноопштинског управног одбора (Одбора Парохијског савета) траје 6 година, а његово чланство потврђује надлежни Епископ.

Члан 147

Члан Црквеноопштинског управног одбора (Одбора Парохијског савета) може бити православни хришћанин који се одликује хришћанским

животом, угледом, трудољубљем и примерним владањем.

Члан 148

Број чланова Црквеноопштинског управног одбора (Одбора Парохијског савета) у Црквеним општинама (Парохијским саветима) одређује Епархијски управни одбор.

Члан 149

Надлежни Епископ за председника Црквеноопштинског управног одбора, односно за председника Одбора Парохијског савета може поставити пароха или лаика из чланства Одбора.

Црквеноопштински управни одбор (Одбор Парохијског савета) може изабрати потпредседника.

Црквеноопштински управни одбор (Одбор Парохијског савета) бира секретара, благајника и потребан број епитропа (тутора).

Црквеноопштински управни одбор (Одбор Парохијског савета) потврђује надлежни Епископ.

Члан 150

У Црквеноопштински управни одбор (Одбор Парохијског савета) не могу истовремено бити изабрана лица која су у сродству прописаном у члану 68. овог Устава.

Члан 151

У Црквеној општини (Парохијском савету) са више храмова при сваком може постојати и Храмовни одбор од најмање 3 члана на чијем је челу парох - настојатељ храма.

Настојатељ храма и благајник Храмовног одбора су чланови Црквеноопштинског управног одбора (Одбора Парохијског савета) по службеној дужности.

Члан 152

Црквеноопштински управни одбор (Одбор Парохијског савета) се састаје на позив председника у седнице најмање једанпут у два месеца, а по потреби и чешће.

На захтев већине чланова, председник је дужан да без одлагања, а најкасније у року од три дана, сазове седницу Црквеноопштинског управног одбора (Одбора Парохијског савета).

У захтеву за сазивање седнице Црквеноопштинског управног одбора (Одбора Парохијског савета) мора бити тачно означен предмет ради кога се тражи сазивање седнице.

Члан 153

Црквеноопштински управни одбор (Одбор Парохијског савета) пуноважно одлучује ако је на седници присутна већина чланова.

Одбор одлучује већином гласова присутних чланова.

Глас председника одлучује при једнакој подели гласова чланова Одбора.

Члан 154

Црквеноопштински управни одбор (Одбор Парохијског савета) има следеће надлежности:

- 1) чува и штити углед и интересе Цркве и Црквене општине (Парохијског савета);
- 2) потпомаже укупну делатност Црквене општине (Парохијског савета);
- 3) извршава одлуке претпостављених црквених органа;
- 4) сарађује са парохом, односно паросима при избору и предлогу новог сазива Црквеноопштинског управног одбора (Одбора Парохијског савета) и доставља га надлежном Епископу на потврду;
- 5) поставља и отпушта црквеноопштинско службено особље осим појца и црквењака;
- 6) брине да корисници одржавају црквена добра у добром стању;

7) саставља инвентар покретне и непокретне имовине и по један примерак инвентара сваке године доставља Епархијском управном одбору;

8) управља црквеном имовином и стара се о њеном унапређивању; брине се да се фондовска, фондацијска, задужбинска (закладна) црквеноопштинска имовина употребљава у наменске сврхе;

9) обезбеђује законске исправе о праву својине над црквеном непокретном имовином и предузима заштитне мере против елементарних непогода и осталих ризика;

10) под руководством пароха, односно настојатеља храма стара се о средствима потребним за вршење богослужења, одржавање, снабдевање и украшавање храмова, парохијских домова, звоника, гробаља, црквених порти и остале непокретне црквене имовине и брине о изналажењу средстава и спремању предрачуна и планова, које подноси Епархијском управном одбору на коначно одобрење;

11) стара се о уредном плаћању епархијског разреза, пореза и других дажбина;

12) прегледа свака три месеца, а по потреби и чешће, рачуне благајника и епитропа (тутора), као и других рачунополагача, и настоји да они врше своју дужност тачно и савесно;

13) саставља и предлаже Епархијском управном одбору годишње буџете прихода и расхода Црквене општине (Парохијског савета), припрема и усваја завршне рачуне и подноси их са инвентарима Епархијском управном одбору на преглед и одобрење;

14) подноси предлоге, молбе и представке вишим црквеним органима о својим потребама;

15) подноси годишњи извештај Епархијском управном одбору о свом раду;

16) стара се да се црквени новац искоришћава на најподеснији начин за интересе Цркве, а о величини суме која се може држати у каси одлучује Одбор према својим потребама;

17) одлучује о задуживању и отуђивању непокретне имовине Црквене општине (Парохијског савета) и спроводи их преко Епархијског управног одбора Светом Синоду на одобрење;

18) одлучује о отписивању ненаплативих потраживања имовине Црквене општине (Парохијског савета) и о расходовању ствари, а одлуке

спроводи Епархијском управном одбору на одобрење;

19) одлучује о вођењу парничних и других поступака и о одустајању од њих, као и о условима поравнања, а одлуке спроводи Епархијском управном одбору на одобрење, а у случају поступака који се односе на непокретну црквену имовину преко Епархијског управног одбора их доставља Светом Синоду на одобрење;

20) одлучује о закупу и одлуке о томе доставља на одобрење Епархијском управном одбору;

21) надлежном епархијском Епископу подноси предлоге у погледу одржавања, обнављања и подизања храмова, парохијских домова, црквеноопштинских, фондовских и задужбинских (закладних) зграда и уопште о оснивању установа у својој надлежности;

22) установљава, у границама овога Устава и уредаба виших црквених органа, положај својих службеника и одређује им припадности;

23) према упутствима и одлукама виших црквених органа стара се о издржавању пароха и парохије.

Члан 155

Парох, односно настојатељ храма, дужан је да активно сарађује у свим пословима своје Црквене општине (Парохијског савета) и саодговоран је са члановима Црквеноопштинског управног одбора (Одбора Парохијског савета) за сваку неправилност, осим ако је у конкретном случају издвојио мишљење и против неправилне одлуке и рада изјавио жалбу Епархијском управном одбору.

Парох, односно настојатељ храма има право жалбе Епархијском управном одбору у року од четрнаест дана против одлуке Црквеноопштинског управног одбора (Одбора Парохијског савета) која није у сагласности са црквеним прописима или штети верским и моралним црквеним интересима, као и против одлуке којом не би били уважени његови образложени предлози о подмирењу потреба светих храмова, гробља и других освећених места.

Члан 156

Служба чланова Црквеноопштинског управног одбора (Одбора Парохијског савета) је почасна и врши се без новчане надокнаде.

Ако члан Одбора врши дужност секретара или благајника може му се, изузетно и према обиму посла, одобрити хонорар по одобрењу Епархијског управног одбора.

Члан 157

Епархијски управни одбор може, по тужби или по службеној дужности, искључити из Црквеноопштинског управног одбора (Одбора Парохијског савета) члана:

а) који изгуби један од услова неопходних по одредбама овог Устава за члана Црквеноопштинског управног одбора (Одбора Парохијског савета);

б) који своју дужност занемари и три пута узастопце без оправданог разлога изостане са седнице;

в) који се не покорава одлукама виших црквених органа и омета извршење пуноважних црквених одлука.

Члан 158

Ако Црквеноопштински управни одбор (Одбор Парохијског савета) занемари своје дужности, или ако изађе из оквира својих надлежности, или ако не изврши одлуке претпостављених црквених органа или ако се у њему појаве раздори и нереди који ометају успешно, правилно и редовно вршење послова, Епархијски управни одбор може да разреши Одбор и да именује Привремено поверенство од 5 до 12 чланова.

Именовано Привремено поверенство отправља све послове Црквене општине (Парохијског савета) до избора новог Црквеноопштинског управног одбора (Одбора Парохијског савета).

Предлог за разрешење Црквеноопштинског управног одбора (Одбора Парохијског савета) и именовање Привременог поверенства подноси парох, односно настојатељ храма, Архијерејском намеснику, који га са својим мишљењем доставља Епархијском управном одбору на одлуку.

Одлука Епархијског управног одбора по овом питању је извршна и против ње није дозвољена жалба.

Епархијски управни одбор може и по службеној дужности разрешити Црквеноопштински управни одбор (Одбор Парохијског савета) и поставити Привремено поверенство.

Парох, односно настојатељ храма, увек је председник Привременог поверенства.

Члан 159

Епархијски управни одбор има право да на сваку седницу Црквеноопштинског управног одбора (Одбора Парохијског савета), редовну или ванредну, пошаље свог изасланика са потребним упутствима.

12. НАСТОЈАТЕЉ (НАСТОЈАТЕЉИЦА) И БРАТСТВО (СЕСТРИНСТВО) МАНАСТИРА

Члан 160

Монашки живот се остварује ради спасења кроз полагање и чување завета послушности, девствености и сиромаштва и испуњавање еванђелских врлина: молитве, поста, рада, смирености, кротости, трпљења, љубави и осталих.

Монаси треба да проводе живот у хришћанској љубави, јединству и миру, једни друге подстичући срдачном мишљу, утврђујући, поучавајући, молећи се, трпећи, разумевајући једни друге, подстичући на љубав и добра дела, на све што је добро, корисно, што је врлина и што је похвала (13. глава Студеничког типика Светога Саве).

Члан 161

Сваки свештеномонах, монах или монахиња мора припадати братству, односно сестринству једног манастира.

Не могу постојати двогуби манастири.

Свештеномонах, монах и монахиња православних манастира су под

непосредним надзором и управом манастирских настојатеља (настојатељица).

Свештеномонах, монах или монахиња, који са знањем и одобрењем надлежног Епископа врше црквену службу и пребивају изван свога манастира, потчињени су надлежном Епископу, али свагда остају у духовној заједници са својим манастиром.

У случају преласка у другу епархију, одлуком надлежног Епископа причишљују се једном од тамошњих манастира.

Епархијски Епископ је врховни настојатељ и надзорник свих мушких и женских манастира и манастирских братстава (сестринстава) у својој епархији.³

Члан 162

Монах не може имати, нити после монашења може стицати непокретна добра.

После упокојења монашкога лица, манастиру чији је сабрат припадају и његова покретна добра, уколико тим добрима није за живота располагао.

Члан 163

Манастиром у чијем братству има најмање три члана, управља настојатељ манастира.

Свештеномонаси и монаси који пребивају у манастиру и они који се са својом црквеном службом налазе изван манастира, чланови су манастирског братства.

Члан 164

Настојатељ манастира је заступник, непосредна управна и надзорна власт манастира и братства, чувар црквених и манастирских правила и извршилац одлука надлежних црквених органа.

Помоћник и заменик настојатеља је економ (намесник) манастира.

---

³ У даљем тексту, одредбе које се односе на мушке манастире и монахе примењују се и на женске манастире и монахиње.

Члан 165

У манастиру са више од четири сабрата, настојатеља бира братство, а његов избор потврђује епархијски Епископ и именује га за настојатеља манастира.

Економа (намесника) манастира бира братство, а потврђује га и именује епархијски Епископ.

У манастирима са мање од четири сабрата настојатеља и економа (намесника) поставља епархијски Епископ.

Епархијски Епископ може у случају потребе поставити и разрешити настојатеља манастира.

Члан 166

Настојатељ манастира је дужан да проводи свој монашки живот са братством и да врши своје дужности по овом Уставу, Уредби Светог Архијерејског Сабора за унутрашњи и спољашњи манастирски живот и манастирском типичу.

Члан 167

Осим надлежности прописаних Уредбом Светог Архијерејског Сабора за унутрашњи и спољашњи манастирски живот и манастирским типиком, настојатељ манастира врши и ове дужности:

1) доноси за потребе манастира годишњи буџет прихода и расхода и саставља завршни рачун и доставља их на преглед и одобрење Епархијском управном одбору;

2) доноси одлуке о отуђивању и задуживању покретне манастирске имовине и спроводи их Епархијском управном одбору на одобрење, а у случају отуђивања и задуживања непокретне манастирске имовине предлог одлуке преко Епархијског управног одбора доставља Светом Синоду на одобрење;

3) доноси одлуке о отписивању ненаплативих потраживања и о расходовању ствари и спроводи их Епархијском управном одбору на

одобрење;

4) доноси одлуке о вођењу парничних и других поступака и одустајању од њих, као и о условима поравнања и спроводи их Епархијском управном одбору на одобрење;

5) доноси одлуке о узимању и давању у закуп манастирског имања и доставља их Епархијском управном одбору на одобрење;

6) стара се о унапређивању непокретне и покретне манастирске имовине.

Члан 168

Свети Архијерејски Сабор уређује манастирски живот Уредбом за унутрашњи и спољашњи манастирски живот.

III. ПРЕСТУПИ И КАНОНСКЕ ВАСПИТНО-ПОПРАВНЕ МЕРЕ (ЕПИТИМИЈЕ)

Члан 169

Црквени преступи су они поступци који човека отуђују од Бога и Цркве и угрожавају његово спасење.

Члан 170

Канонске васпитно-поправне мере су оне које изричу надлежни Епископ и црквени судови по Светим канонима, одредбама овог Устава и другим црквеноправним актима које доноси Свети Архијерејски Сабор.

Члан 171

Преступи за које су надлежни црквеносудски органи су:

а) за клирике:

1) преступи против Еванђеља, православне вере, Цркве или црквеног поретка;

2) живот и владање које не доликује свештеничком чину и

служби;

3) невршење или немарно вршење свештеничке службе, односно неизвршавање одлука надлежних црквених органа;

4) увреде или клевете које свештено лице нанесе другом лицу;

5) изнуђивање награде за свештенорадње;

6) критиковање црквеног поретка и одлука надлежних црквених органа у јавности;

б) за лаике:

поретка;

1) преступи против Еванђеља, православне вере или црквеног поретка.

2) живот и владање које не доликује хришћанину.

Члан 172

Црквено-судски поступци се воде пред црквеним судовима, који су установљени овим Уставом, по службеној дужности или по приватној тужби.

Члан 173

Канонске васпитно-поправне мере су:

а) за клирике:

1) опомена;

2) укор;

3) посебна епитимија;

4) премештај на друго место службовања;

5) привремена забрана свештенодејства;

6) губитак парохијске службе или другог звања у Цркви;

7) доживотна забрана свештенодејства;

8) лишење свештеничког чина (свргнуће);

9) искључење из црквене заједнице до покајања за учињени преступ;

10) лишење монашког звања;

б) за лаике:

- 1) привремено лишење појединих права или почести у Цркви;
- 2) искључење из црквене заједнице на одређено време, и
- 3) искључење из црквене заједнице до покајања за учињени преступ.

Члан 174

Надлежни Епископ свештеном лицу може изрећи канонску васпитно-поправну меру опомене, укора, епитимије до петнаест дана и забране свештенодејства до тридесет дана.

Надлежни Епархијски црквени суд свештеном лицу може изрећи канонску васпитно-поправну меру премештаја у друго место службовања, забране свештенодејства дуже од тридесет дана и остале канонске васпитно-поправне мере прописане овим Уставом.

Надлежни Епископ лаицима може изрећи канонску васпитно-поправну меру привременог лишења појединих права или почести у Цркви, а остале канонске васпитно-поправне мере изриче само надлежни Епархијски црквени суд у складу са овим Уставом.

Канонске васпитно-поправне мере које изриче епархијски Епископ су извршне даном доношења, а канонске васпитно-поправне мере које изриче Епархијски црквени суд подлежу разматрању и суђењу Великог црквеног суда по жалби или по службеној дужности.

Члан 175

Никоме се не може изрећи ниједна канонска васпитно-поправна мера без претходног саслушања.

Члан 176

Против одлука надлежног Епископа или пресуде Епархијског црквеног суда може се поднети жалба Великом црквеном суду у року од тридесет дана од дана пријема акта против којег се улаже жалба.

Благовремена је жалба која је у прописаном року предата пошти са повратницом или препоручено.

Жалба се предаје преко Епархијског црквеног суда који је донео пресуду или преко надлежног Епископа који је донео одлуку.

Члан 177

Ако је против свештеног лица поднета тужба за преступ који је проузроковао саблазан у народу и који служи на срамоту свештеничком чину, епархијски Епископ такво свештено лице може, одмах по отварању истраге, одлучити од свештенодејства до окончања црквено-судског поступка.

Приликом доношења одлуке о одлучењу од свештенодејства, епархијски Епископ може одредити свештеном лицу привремено умањење припадности на половину.

Предмети ове врсте су хитни и Црквени суд је дужан да их оконча најдуже у року од годину дана, а када је то практично неизводљиво, најдаље у року од три године.

Велики црквени суд је дужан да одлучи по жалби на пресуду Епархијског црквеног суда у року од годину дана од дана пријема жалбе.

Члан 178

У случају оптужбе за злоупотребу финансијске и материјалне природе, епархијски Епископ оптуженог може разрешити од управе док се његова одговорност коначно не извиди и не пресуди.

Члан 179

Канонска васпитно-поправна мера забране свештенодејства до окончања црквеносудског поступка повлачи умањење припадности на половину у корист заменика.

Члан 180

Канонске васпитно-поправне мере прописане у тачкама 4 до 6 у члану 173 овог Устава онемогућавају напредовање у служби, чину и припадностима највише за три године према одлуци надлежног Епископа или Епархијског црквеног суда, који је изрекао пресуду.

Заустављање у напредовању наступа и у случају кад је свештенику изречена канонска васпитно-поправна мера по тачкама 1 до 3 члана 173 овог Устава у две узастопне године.

Члан 181

Одредбе о преступима и канонским васпитно-поправним мерама се односе и на умировљена свештена лица уколико се на њих могу примењивати.

Члан 182

Правила за вођење црквено-судског поступка, као и правила за вођење бракоразводних спорова, прописује Свети Архијерејски Сабор.

IV. ЦРКВЕНА ПРОСВЕТА

Члан 183

Свети Архијерејски Сабор и Свети Синод Српске Православне Цркве - Пећке Патријаршије у делокругу својих надлежности брину о неговању и развијању црквенопросветне делатности и црквене уметности и у ту сврху оснивају црквене богословске школе и установе.

Члан 184

За теолошко и опште образовање постоје високе и средње богословске и остале школе и установе које оснива и укида Свети Архијерејски Сабор.

Свети Архијерејски Сабор, Свети Синод и надлежни епархијски

Епископ се, у делокругу својих надлежности, старају о предавању веронауке при храмовима и у јавним и приватним школама.

Члан 185

Богословска школа, по могућству, има свој храм и општежиће (интернат).

Члан 186

Наставници на Православним богословским факултетима и другим високим и средњим црквенопросветним установа, у богословским и осталим школама могу бити лица која испуњавају услове прописане за наставничку службу.

Професори за богословске предмете у свим црквенопросветним установама и школама, по правилу, морају бити православне вере.

Члан 187

Предавања и остале наставне и ваннаставне активности на Православним богословским факултетима, средњим богословским и другим школама морају бити у сагласности са учењем Православне Цркве.

Свети Синод поставља и разрешава наставнике средњих богословских и других школа, а изабраним наставницима Православних богословских факултета и других високих црквенопросветних установа даје и ускраћује благослов за извођење наставе (*missio canonica*).

Члан 188

Наставни план и програм предавања у богословским, црквенопросветним и другим образовним установама прописује Свети Архијерејски Сабор.

Члан 189

Избор декана Православних богословских факултета потврђује Свети Синод.

Члан 190

Ректоре богословија и управитеље осталих црквенопросветних установа и других образовних установа бира и разрешава Свети Архијерејски Сабор, а наставничко особље бира, разрешава и умировљује Свети Синод на предлог епархијског Епископа.

Члан 191

Богословске и друге образовне установе чији је оснивач Свети Архијерејски Сабор стоје под врховним надзором и управом Светог Синода, а под непосредним надзором надлежног епархијског Епископа.

Надлежни Епископ као непосредна надзорна власт има право да казни опоменом или укором наставника или службеника богословске или друге црквене богословске или образовне установе због несавесног рада или недоличног понашања и о томе извештава Свети Синод.

У случају тежег преступа, наставника или службеника богословске или друге црквене богословске или образовне установе надлежни епархијски Архијереј може привремено удаљити са службе и о томе одмах известити Свети Синод ради даљег поступка.

Члан 192

Уредбе о богословским и осталим црквенопросветним установама, чији је оснивач Свети Архијерејски Сабор, доноси Свети Архијерејски Сабор.

Члан 193

Свети Архијерејски Сабор је надлежан за оснивање и уређење осталих општих црквенопросветних школа и образовних установа.

Епархијски Архијереј је надлежан за оснивање епархијских, црквеноопштинских и манастирских црквенопросветних школа и завода, а у споразуму са Епархијским саветом, односно Црквеноопштинским управним одбором (Парохијским саветом), односно са манастирском управом, ако издржавање тих школа и завода пада на терет предрачуна прихода и расхода за опште црквене потребе.

Свети Синод потврђује оснивање црквених школа и образовних установа чији су оснивачи епархије, црквене општине (парохијски савети) или манастири.

V. ЦРКВЕНА ИМОВИНА

Члан 194

Српска Православна Црква - Пећка Патријаршија самостално управља и слободно располаже црквеном имовином, црквеним фондовима, фондацијама и задужбинама (закладама), као и својим приходима у складу са Светим канонима Православне Цркве и овим Уставом.

Члан 195

Годишњи приходи и расходи Патријаршије се планирају у годишњим буџетима прихода и расхода, који се састављају одвојено према општим или посебним потребама.

Свети Синод доноси буџет општих прихода и расхода за опште потребе Патријаршије, а завршне рачуне подноси на одобрење Светом Архијерејском Сабору.

Буџете прихода и расхода за потребе епархија, црквених општина (парохијских савета) и манастира доносе органи ових тела сходно одредбама овог Устава.

Буџете епархија одобрава Свети Синод, а буџете црквених општина (парохијских савета) и манастира Епархијски управни одбор.

Завршни рачун епархије доставља Епархијски управни одбор на одобрење Светом Синоду, а завршне рачуне црквених општина (парохијских савета) и манастира одобрава Епархијски управни одбор.

Члан 196

Приходи и расходи црквених фондова, фондација, црквених завода и установа се планирају у односним буџетима прихода и расхода у зависности од тога у чију надлежност долази руковање и управа, као и старање о њиховој употреби и потребама.

Приходи и расходи црквених задужбина (заклада) се планирају у односним буџетима ако су расходи намењени потребама Цркве.

Члан 197

Органи који су надлежни за састављање, односно доношење годишњег буџета прихода и расхода су дужни да саставе и годишњи завршни рачун, који подносе на преглед и одобрење надлежним црквеним органима.

Члан 198

По црквеним буџетима, наредбодавци су:

- 1) по буџету општих прихода и расхода Патријаршије Патријарх као председник Светог Синода, односно његов заменик;
- 2) по епархијском буџету Епископ као председник Епархијског управног одбора, односно његов заменик;
- 3) по буџету Црквене општине (Парохијског савета) председник Црквеноопштинског управног одбора (Парохијског савета);
- 4) по буџету манастира, настојатељ манастира.

Члан 199

Рачунопологачи су органи и лица којима је овим Уставом, уредбама и осталим прописима Светог Архијерејског Сабора или Светог Синода, поверено руковање црквеним новцем и имовином.

Члан 200

Наредбодавци и рачунопологачи су одговорни за свој рад.

Члан 201

Расходи Патријаршије се подмирују из:

- 1) прихода од патријаршијских добара, фондова, фондација, задужбина (заклада), завода и установа;
- 2) црквене таксе;
- 3) прихода од хартија од вредности;
- 4) разреза на епархије;
- 5) добровољних прилога, поклона и завештања.

Члан 202

Опште потребе Патријаршије које се планирају у буџету општих прихода и расхода, подмирују се из:

- 1) прихода од патријаршијских црквених добара и од црквених установа општег карактера;
- 2) прихода од црквених такси уколико се наплаћују за опште потребе Цркве;
- 3) прихода од хартија од вредности;
- 4) прихода од црквених фондова, фондација и задужбина (заклада), као и ванредних прихода од добровољних прилога, поклона и завештања уколико су намењени Патријаршији;
- 5) прихода од посебног разрезивања на епархије, и
- 6) прихода од патријаршијских завода и установа.

Члан 203

Потребе епархија се подмирују из:

- 1) прихода од епархијских добара;
- 2) прихода од епархијских црквених фондова, фондација и

задужбина (заклада) и приходима од епархијских установа и завода, као и приходима од добровољних прилога, поклона и завештања уколико су намењени епархијским потребама;

3) прихода од посебног разрезавања на црквене општине и манастире.

Члан 204

Потребе црквених општина (парохијских савета) се подмирују из:

- 1) прихода од храма и црквеноопштинских добара и установа;
- 2) прихода од црквеноопштинских фондова, фондација, задужбина (заклада) и других установа, од добровољних прилога, поклона и завештања уколико су намењени црквеноопштинским потребама, и
- 3) прихода добровољног доприноса својих чланова, односно парохијала.

Члан 205

Потребе манастира подмирују се из:

- 1) прихода од манастирских храмова и добара;
- 2) прихода од манастирских радионица и рукодеља;
- 3) прихода од манастирских фондова, фондација, задужбина (заклада) и установа, као и прихода од добровољних прилога, поклона и завештања;
- 4) у изузетним случајевима, прихода од опслуживања парохија.

Члан 206

У црквена добра спада непокретна и покретна имовина која је својина Цркве као општа имовина Српске Православне Цркве - Пећке Патријаршије, имовина појединих епархија, манастира, црквених општина (парохијских савета), храмова, задужбина (заклада), самосталних установа, фондова и фондација.

Општа добра Цркве су патријаршијска добра, а посебна добра су епархијска, епископска, црквеноопштинска, црквена и манастирска добра,

која служе потребама епархија, односно епископа, пароха, ђакона, црквених службеника и монаха.

Члан 207

Црквена добра и њихови приходи се употребљавају за опште или посебне црквене потребе и не могу се употребљавати у друге сврхе.

Члан 208

Непокретна црквена добра се морају снабдевати законским исправама о својини.

Члан 209

За сва црквена добра морају се уредно водити тачни и прописани инвентари, а састављају их органи којима припадају и који добрима непосредно управљају.

Члан 210

Црквена добра се осигуравају против штете од пожара, крађе, елементарних непогода и осталих ризика у смислу одлука Светог Синода.

Члан 211

Црквена непокретна имовина, која је дарована са нарочитом наменом (задужбине, завештања, легати и остало), не може се задужити нити отуђити ако је дародавац то изричито забранио.

Члан 212

Епархије, црквене општине (парохијски савети), манастири и друге црквене установе могу се, уз претходно одобрење надлежних епископа, економски удруживати ради рационалнијег обрађивања и савременије

економије својих имања, као и оснивати своје радионице по одобрењу надлежних епархијских органа.

Члан 213

Свети Архијерејски Сабор прописује начин управљања, руковања и употребе црквених добара, као и вођење контроле над тим добрима.

Члан 214

Свети Архијерејски Сабор коначно решава и сва питања о црквеној имовини која овим Уставом нису додељена у надлежност ниједном црквеном органу.

Члан 215

Патријаршија, епархије, црквене општине (парохијски савети), манастири, просветне и друге црквене установе оснивају фондове и фондације за потребе Цркве.

Члан 216

Црквене задужбине (закладе) оснивају црквени органи или добротвори са наменом за верске, црквенопросветне, добротворне или друге црквене потребе Патријаршије, епархија, црквених општина (парохијских савета), манастира, просветних и других установа.

Црквене задужбине су и оне које нису намењене црквеним потребама и циљевима, али су поверене на управу и руковање црквеним органима, заводима и установама.

Члан 217

Црквени фондови, фондације и црквене задужбине (закладе) морају имати правила (статуте) у којима је одређена имовина, намена, начин њиховог управљања, коришћења и надзора, као и начин заступања пред

надлежним црквеним и државним органима.

Оснивање фондова, фондација и примање задужбина (заклада), као и њихова правила у Епархији одобрава Епархијски управни одбор и о томе извештава Свети Синод.

Уколико не постоје правила (статути) за поједине фондове, фондације и задужбине (закладе), прописаће их Свети Синод.

Члан 218

За посебне црквене потребе за унапређивање мисије Цркве постоји Синодални фонд, којим управља Свети Синод.

У буџету општих прихода и расхода Цркве морају се сваке године предвидети потребна новчана средства за Синодални фонд, која не могу бити мања од 1% од укупно предвиђених прихода за односну буџетску годину.

Члан 219

Црквени фондови, фондације и задужбине (закладе) служе само оним сврхама којима су намењени.

Намена постојећих фондова, фондација и задужбина (заклада) се може проширити на исте потребе у целој Цркви, а одлуку о томе доноси Свети Архијерејски Сабор на предлог Светог Синода или епархијског Архијереја.

Члан 220

Намена фондова, фондација и задужбина (заклада) може се, изузетно, изменити у следећим случајевима:

- а) ако постане неостварива;
- б) ако је престала потреба за коју је намењена;
- в) ако је њихова имовина толико умањена да су неспособне за рад.

У случају измене намене фондова, фондација и задужбина (заклада) врши се удруживање фондова, фондација или задужбина са истим или сличним наменама с тим да се имена и називи оснивача и даље потпуно сачувају.

Одлуку о измени намене или о удруживању општих фондова, фондација и задужбина (заклада) на образложени предлог Светог Синода доноси Свети Архијерејски Сабор.

Епархијски управни одбор одлучује о измени намене или удруживању фондова, фондација и задужбина (заклада) у епархијама, подручним црквеним општинама (парохијским саветима), манастирима и другим црквеним установама и о томе извештава Свети Синод.

Члан 221

Свети Архијерејски Сабор прописује патријаршијске таксе.

Члан 222

Одлуке о разрезу на епархије, црквене општине (парохијске савете) и манастире за опште потребе Цркве доноси Свети Архијерејски Сабор.

Одлуке о разрезу за посебне потребе епархија доноси Епархијски савет, а одобрава их Свети Синод.

Члан 223

Патријаршијским и епархијским средствима могу се оснивати установе, задруге и радионице за израду свећа, црквених утвари и друге производно-привредне и медијске установе које су потребне ради остваривања и унапређивања мисије Цркве.

VI. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 224

Сви уставни, статутни и правила епархија Српске Православне Цркве - Пећке Патријаршије у Северној и Јужној Америци, Канади, Западној Европи, Аустралији и на Новом Зеланду, као и Устав Православне Охридске Архиепископије имају се усагласити са овим Уставом у року од годину дана од дана његовог ступања на снагу и поднети Светом Архијерејском Сабору

на одобрење.

Члан 225

Измене и допуне овог Устава које доноси Свети Архијерејски Сабор обавезно се објављују у ”Гласнику”, службеном листу Српске Православне Цркве - Пећке Патријаршије.

Члан 226

Даном објављивања овог Устава престају да важе одредбе Устава Српске Православне Цркве из 1931. године са изменама и допунама у периоду од 1947. до 2017. године.

Члан 227

Устав Српске Православне Цркве - Пећке Патријаршије је усвојио Свети Архијерејски Сабор ____ године и ступа на снагу даном објављивања у „Гласнику”, службеном листу Српске Патријаршије.